

HULPBRONNEN- EN AFVALBEHEERPLAN (HABP)

Activiteitenverslag
(2018-2023)

leefmilieu
brussel
.brussels

LEEFMILIEU.BRUSSEL

INHOUD

EDITORIAAL	4
STRATEGISCH OVERZICHT	5
STRATEGISCHE DOELSTELLING 1: VOOR EEN STRUCTUREREND KADER VAN HET HULPBRONNEN-AFVALSTOFFENBELEID ZORGEN	11
1.1. Een doeltreffend bestuur	11
1.2. Een transversale gewestelijke aanpak	14
1.3. Samenwerking over gewestelijke grenzen heen	15
1.4. Modernisering van de regelgeving	16
1.5. Nieuwe kanalen voor de nuttige toepassing	16
STRATEGISCHE DOELSTELLING 2 DE PRAKTIJKEN VAN DE GEZINNEN VERANDEREN	21
2.1. Preventie aanmoedigen	21
2.2. Begeleiden bij het sorteren van het afval	22
STRATEGISCHE DOELSTELLING 3 DE TOEKOMSTIGE GENERATIES VOORBEREIDEN OP SCHOOL	25
3.1. Een operationeel kader scheppen tussen het gewest en de scholen	25
3.2. Pedagogische ondersteuning en projectbegeleiding	25
3.3. Het duurzame beheer door scholen bevorderen	26
STRATEGISCHE DOELSTELLING 4 DE PRAKTIJKEN VAN DE PROFESSIONELE ACTIVITEITEN VERANDEREN	27
4.1. Beter begrip van rechten en plichten	27
4.2. Begeleiding om oplossingen te vinden	28
4.3. De controles versterken	29
4.4. Bedrijven uit de sector bijeenbrengen	29
STRATEGISCHE DOELSTELLING 5 NAAR EEN CIRCULAIR BEHEER IN DE BOUWSECTOR	31
5.1. Afvalpreventie, hergebruik en circulariteit	31
5.2. De recyclage bevorderen en verbeteren	33
5.3. Het beheer van gevaarlijk afval	33
STRATEGISCHE DOELSTELLING 6 DE ECONOMIE VAN HET DUURZAME HULPBRONNENBEHEER	34
6.1. Duurzame praktijken in de horeca en handelszaken	34
6.2. Milieuvriendelijke evenementen	34
6.3. Ontwikkeling van herstel- en hergebruikactiviteiten	35
STRATEGISCHE DOELSTELLING 7 DE ACTIE VAN DE AFVALSECTOR BEGELEIDEN	36
7.1. Het inzamelsysteem optimaliseren	36
7.2. Afvalbeheerinfrastructuur ontwikkelen	37
7.3. Minder toevlucht nemen tot verbranding	38
CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN	40
BIJLAGE: HET STAPPENPLAN HERGEBRUIK IN DETAIL	42

EDITORIAAL

Dit document schetst een stand van zaken over de verwezenlijkingen van het **Hulpbronnen- en Afvalbeheerplan** (HABP) sinds de goedkeuring ervan in 2018. De **resultaten** in dit verslag gaan vergezeld van **aanbevelingen** die als basis kunnen dienen voor het ondertussen al opgestarte proces voor het **uitwerken van het toekomstige Brusselse plan** voor de preventie en het beheer van hulpbronnen en afval. In afwachting van de goedkeuring blijven de doelstellingen van het HABP van toepassing en is het HABP het afvalpreventie- en afvalbeheerplan dat van kracht is in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Tijdens de afgelopen vijf jaar waarin het plan werd geïmplementeerd, stonden **efficiënte bestuursorganen** en **overlegfora** garant voor een optimaal beheer en de coördinatie van een **ambitieuze beleid** inzake hulpbronnen en afval, **geïntegreerd in de verschillende regionale milieustrategieën en -plannen**. **Leefmilieu Brussel en Net Brussel** zijn meer dan ooit intens gaan samenwerken en die samenwerking moet in de toekomst behouden en nog versterkt worden. Daarnaast is het noodzakelijk om **de gemeenten te mobiliseren**, zij zijn de belangrijkste spelers op het gebied van afvalbeheer in het Brussels Gewest, met **name om de dichtheid van de inzamelfaciliteiten voor de burger te verhogen**.

Het **Europese regelgevingskader** waarbinnen het HABP actief is, **stelt voor recyclagegraad en voorbereiding op hergebruik** 55% als doel voor 2025 en 60% voor 2030. Met een bemoedigend percentage van 35% in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest moeten we **de doelgerichte acties** op het vlak van preventie en beheer van hulpbronnen en afval **voortzetten en nog versterken**.

Voor de **burger** betekent dit dat de **belemmeringen voor afvalscheiding** uit de Citizen Waste-studie die **de keuze van de te implementeren acties** moeten blijven bepalen en dat voor **de juiste communicatie** moet worden gekozen. Tegelijkertijd moeten we met het oog op recyclage en hergebruik prioriteit blijven verlenen aan **aangepaste selectieve inzamelingen**, de ontwikkeling van **verwerkingsinfrastructuren** en **het vergemakkelijken van de toegang tot sorteerinfrastructuur**.

Hoewel bij de bedrijven aanzienlijke **voortgang werd geboekt voor het sorteren en verzamelen van afval**, vooral dankzij de **ondersteunende diensten** die in het kader van het HABP werden opgestart, blijft het absoluut noodzakelijk om **hun kennis** over sorteren en commerciële contracten te **verbeteren**. De **positieve impact van de bezoeken** van de monitoren is merkbaar, maar voor **een beter begrip en een betere naleving van de verplichtingen** moeten de stimulerende **modaliteiten worden herzien** en aangepast aan de **grootte van de bedrijven**.

Andere sectoren, zoals **de bouw**, dienen als **voorbeeld en inspiratie**. Dankzij begeleide acties in synergie met het HABP en andere sectorale plannen hebben de belangrijkste producenten van afval in het Brussels Gewest, met name de bouwerven, **circulaire en innovatieve praktijken** kunnen invoeren en die moeten nu worden volgehouden. De **onderwijssector** is niet achtergebleven. Initiatieven zoals Operatie Recyclage zijn een teken dat **goede praktijken** een integraal onderdeel worden van het schoolleven en het onderwijs.

Van de andere hefboomen die een **substantiële phasing down van de hoeveelheid verbrand afval** mogelijk maken, blijft de producentenverantwoordelijkheid essentieel. Deze rode draad uit het HABP, gebaseerd op **het principe dat de vervuiler betaalt** en met ambitieuze **doelstellingen voor de preventie, inzameling en recyclage** alsook een **financiële bijdrage** aan het beleid van het Gewest, is een van de belangrijkste maatregelen voor openbare netheid en **afvalpreventie en -beheer**.

Hulpbronnen en afval zijn **bij uitstek transversale** materie. Het thema raakt ieder type publiek, alle entiteiten, de volledige samenleving. Het kan bijgevolg niet in enkele regels worden samengevat. En dat geldt zeker voor alle acties van de afgelopen vijf jaar. Laten we daarom in detail terugblikken op vijf jaar HABP.

STRATEGISCH OVERZICHT

«In 2050 zal er haast geen afval meer zijn.» Dat was de visie die in 2018 werd gedefinieerd in het vijfde Hulpbronnen- en Afvalbeheerplan (HABP) van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Vijf jaar later is het tijd om te evalueren: welke vooruitgang is er geboekt en hoe kunnen we een nieuw plan uittekenen?

HET HABP IN EEN NOTENDOP

In België is het afvalbeleid, op enkele uitzonderingen na, een gewestelijke bevoegdheid. Sinds 1992 keurt het Brussels Hoofdstedelijk Gewest dus regelmatig plannen goed om het op zijn grondgebied geproduceerde afval, dat momenteel ongeveer 2 miljoen ton per jaar bedraagt, te beheren en te verminderen. Sinds de eerste maatregelen zijn genomen, is de reikwijdte van het gewestelijke afvalbeleid geleidelijk verbreed en systemisch en transversaal geworden, hetgeen een hulpbronnen- en afvalbeleid ten goede komt. Zo is het vijfde afvalplan van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest het eerste Hulpbronnen- en Afvalbeheerplan (HABP) geworden. Het plan werd tussen 14 mei en 14 juli 2018 onderworpen aan een openbaar onderzoek en op 22 november 2018 goedgekeurd door de Brusselse Hoofdstedelijke Regering.

Het HABP heeft niet alleen betrekking op afvalvermindering aan de bron en Zero Afval, maar ook op de ontwikkeling van circuits voor inzameling, sortering, hergebruik en recyclage vanuit een lokale- en circulaire-economieoptiek. Het HABP hangt logischerwijs dan ook samen met andere gewestelijke thematische strategieën en plannen die bepaalde doelstellingen van het HABP volledig of gedeeltelijk hebben overgenomen. Het gaat met name om het Gewestelijk Programma voor Circulaire Economie (GPCE), de strategie voor economische transitie Shifting Economy, de renovatiestrategie RENOLUTION of de strategie voor duurzame voeding Good Food.

TOEPASSINGSGBIED

Het HABP betreft alle vaste afvalstoffen die in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest worden geproduceerd door gezinnen, handelszaken, de industrie, bedrijven, scholen, overheidsdiensten, vzw's of elke andere soortgelijke activiteit. Het heeft echter geen betrekking op afval dat wordt achtergelaten op de openbare weg, afval van straatreiniging of afvalwater dat wordt geloosd in riolen en aquatische milieus, die vallen onder de strategie voor stedelijke netheid clean.brussels en het Waterbeheerplan. Het heeft ook geen betrekking op radioactief afval, luchtmissies, kadavers (met uitzondering van kadavers van dieren), verontreinigde gronden en bodems en productnormen.

3 algemene doelstellingen

1. Een omschakeling naar duurzamere en meer circulaire consumptiepraktijken verankeren

2. Het behoud en de nuttige toepassing van grondstoffen maximaliseren, indien mogelijk lokaal

3. De economische sector in de circulaire praktijk brengen

7

strategische doelstellingen

22

operationele doelstellingen

64

maatregelen

2 Stappenplannen of roadmaps

Voor het beheer van biologisch afval in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Voor hergebruik: Prioriteiten voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest tot 2025

Ze werden gedefinieerd en goedgekeurd door de Regering na de goedkeuring van het HABP, met als doel het definiëren van het Brusselse model voor het beheer en de nuttige toepassing van bioafval en het stimuleren van hergebruik in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, waarbij tegelijkertijd maatregelen worden genomen ter ondersteuning van de sociale economie, die historisch gezien een actieve rol speelt op dit vlak.

DE VERWEZENLIJKINGEN VAN HET HABP

Het dashboard van het HABP toont de jaarlijkse evolutie van een reeks van indicatoren voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, zodat een evaluatie mogelijk wordt in het licht van de doelstellingen van het HABP.

Bepaalde indicatoren zijn **metingen van de verwezenlijkingen**: aanpassing van het wet- en regelgevend kader ter modernisering van de UPV, het percentage van de inwoners dat koos voor de antireclamesticker, invoering van het selectief ophalen van biologisch afval ... Ze maken het mogelijk om na te gaan of wat het HABP bepaalde ook gerealiseerd werd.

Andere indicatoren zijn de **impactmetingen**: hoeveelheden huishoudelijk en niet-huishoudelijk afval, het percentage dat klaar is voor hergebruik en recyclage ... Bepaalde impactindicatoren zijn zeer algemeen (huishoudelijk en niet-huishoudelijk afval), terwijl andere eerder gericht zijn op bepaalde fracties (afval van elektrische en elektronische uitrusting, biologisch afval ...). De evolutie van deze impactindicatoren houdt hoe dan ook verband met tal van factoren, waarvan er bepaalde op het vlak van hulpbronnen- en afvalbeheer het kader van het gewestelijke beleid overstijgen.

Tal van factoren buiten het gewestelijke afvalbeleid om hebben een invloed, al dan niet voordelig, op de geproduceerde hoeveelheid afval. Het is daarbij niet altijd mogelijk om een rechtstreeks verband te leggen tussen de acties die in het kader van het HABP ondernomen worden en de evolutie van die geproduceerde hoeveelheid afval. Bij wijze van voorbeeld van zulke exogene factoren kunnen we bepaalde maatschappelijke evoluties aanhalen: de ontwikkeling van de nomadische consumptie (*on the go*) die wegwerpverpakkingen en individuele porties genereert; de almaar omvangrijkere uitrusting van onze gezinnen, terwijl hun gemiddelde aantal leden blijft dalen; de toename van het aantal producten voor meervoudig gebruik; *fast fashion* en de modedefenomenen in alle sectoren, inclusief elektronische apparatuur en telefonie...

Globaal zijn de hoeveelheden huishoudelijk afval per inwoner van het BHG tussen 2019 en 2021 relatief stabiel gebleven en de doelstellingen op het vlak van reductie tegen 2023 (-5%) en 2030 (-20%) ten opzichte van het referentiejaar (2018) lijken moeilijk haalbaar te worden. Dezelfde vaststelling dringt zich op wat de voorbereiding voor hergebruik en recyclage van huishoudelijk afval betreft. We zagen een evolutie van 43 % in 2018 naar 40% in 2021, tegenover een doelstelling van 60% tegen 2030. Voor het niet-huishoudelijk afval (bouwafval en afbraakmaterialen uitgezonderd) steeg het aandeel van 31% in 2018 naar 36% in 2021, terwijl de doelstelling voor 2030 70% bedraagt. De doelstelling van 90% voor hergebruik en recyclage voorbereid bouwafval en afbraakmateriaal werd in 2021 bereikt.

**HOEEVELHEID
HUISHOUDELIJK
AFVAL**

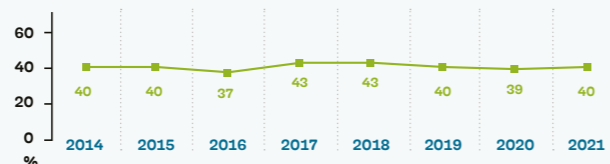
BIJ HET INTERPRETEREN VAN DEZE SITUATIE MOETEN WE VERSCHILLENDE ELEMENTEN VOOR OGEN HOUDEN:

- Brussel gaat als 'stadsgewest' gebukt onder de typische problemen van grootsteden (bevolkingsdichtheid, verticale woonvormen, aanzienlijk verloop van inwoners ...) en de beperkingen die gepaard gaan met grote aantallen toeristen en pendelaars. Het moet echter voldoen aan de doelstellingen die voor het hele land werden opgesteld. De prestaties van andere grote steden zijn in realiteit vrij gelijkaardig en zelfs slechter dan die van het Brusselse gewest. Denken we maar aan het percentage opgehaald papier en karton¹ waarvoor we goede resultaten zien.
- De noodzakelijke gedragswijzigingen voor een gevoelige vermindering van de afvalhoeveelheden vergen bepaalde hefboomen tot actie waarover het Gewest niet noodzakelijk beschikt (bijvoorbeeld productnormen of voorwaarden voor commercialisering) en die bovendien werkzaam zijn op de lange termijn, terwijl we hier met de statistieken maar over een perspectief van 4 jaar beschikken.
- De reductiedoelstellingen zijn berekend ten opzichte van een referentiejaar, in dit geval 2018, dat voor bepaalde indicatoren zeer lage waarden opleverde. Het was misschien verkieslijk geweest om een gemiddelde van de 3 voorbije jaren als referentie te nemen.
- De doelstellingen van het HABP waren bijzonder ambitieus met het oog op het uitzetten van de koers en richting. Nu deze richting vastligt zal het er in de toekomst op aankomen om SMART doelstellingen (Specific, Measurable, Achievable, Relevant en Time-Bound) te formuleren, dat wil zeggen specifiek (duidelijk en precies), meetbaar, haalbaar, realistisch en aan termijnen gebonden.

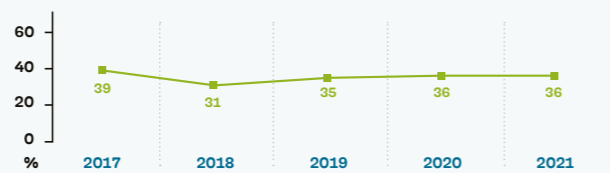
HOEVEELHEID NIET-HUISHOUDELIJK AFVAL (buiten BSA)

PERCENTAGE HUISHOUDELIJK AFVAL VOORBEREID VOOR HERGEBRUIK EN RECYCLAGE

PERCENTAGE NIET-HUISHOUDELIJK AFVAL (buiten bouw- en sloofafval - BSA) VOORBEREID VOOR HERGEBRUIK EN RECYCLAGE

Methodologische nota : Hoewel een nieuwe Europese richtlijn sinds 2020 voorziet in een nieuwe methodiek voor het berekenen van de afvalgegevens, teneinde de continuïteit en de leesbaarheid te garanderen van de verzamelde gegevens over de volledige 5 jaar van de tenuitvoerlegging van het HABP, is ervoor geopteerd om voor dit verslag dezelfde methode voor de berekening van de indicatoren te behouden als diegene die sinds 2018 wordt gebruikt.

¹. Vergelijkende analyse van de stedelijke praktijken inzake afvalbeheer voor toepassing in het Brussels Gewest, ACR+, Leefmilieu Brussel (juli 2020) – Franse versie

DAAROM, SINDS 2018 ...

- **Aanpassing van het wet- en regelgevend kader :** updaten van het principe van de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid of UPV (nieuwe stromen, intergewestelijke harmonisering, een strakker en strenger systeem), omzetting van de Europese richtlijnen en aanpassing van het Brusselse kader (bijvoorbeeld verbod op wegwerpverpakkingen bij de gewestelijke en gemeentelijke overheden, verplicht sorteren van biologisch afval, composteren bij bedrijven bevorderen en vereenvoudiging van de regels voor afvalinzameling via vrijwillige aanvoerpunten zoals de bollen, hervorming inzake zorgafval, uitbreiding van de sorteerplicht voor niet-huishoudelijk afval...)
- **Actieonderzoek, met een gedragsanalyse** om inzicht te krijgen in de behoeften van de burgers en in te spelen op hun sorteergewoonten en Zero Afval en uitbreiden van de voorzieningen op het vlak van ondersteuning en opleiding (composthopen, voedselverspilling, Zero Afval...)
- **Uitwerken van een volledig systeem van begeleiding van de professionele sector** op het vlak van sorteren en afvalpreventie: helpdesk, diagnostiek, handleidingen, opleidingen, participatieve workshops... voor alle sectoren en voor biologisch afval in het bijzonder
- **Sterkere stimulansen voor het aanbod in de circulaire economie :** projectoproepen Be Circular, Zero Waste Retail ...), ondersteuning van de ondernemingen in de sociale economie die zich bezighouden met hergebruik, structureren van het beleid inzake hergebruik via een stappenplan voor diverse actoren
- **Lancering van de opdracht voor de bouw van de biomethanisatie-eenheid** in het Brussels Gewest
- **Uitbreiding van de blauwe zak** en inzameling van alle huishoudelijk plasticafval
- **Opening van twee nieuwe Recyparks,** uitbreiding van de sorteerinfrastructuur en de collectieve compostering in de gewestelijke groene ruimten en van de buurtcompostering, bestaande uit 209 collectieve composthopen die onder meer gestart zijn via Vooruit met de Wijk
- **Nauwere samenwerking tussen Net Brussel en Leefmilieu Brussel** bij het optimaliseren van de dienstverlening en de communicatie naar het brede publiek, gezamenlijke communicatie, gerichte ondersteuning, invoering van een inzameling met het oog op hergebruik in bepaalde Recyparks...)
- **Ontwikkeling van een parcours Zero Afval,** sorteren en openbare netheid bij de scholen met de lancering van Operatie Recyclage
- **Eerste Zero Afval-salons** voor particulieren en voor de professionele sector, met ruim 10.000 personen voor elke editie

LIJST VAN VERMELDE ORGANISATIES

- **1819**: platform en uniek aanspreekpunt voor iedereen die in Brussel een zaak wil opstarten of uitbouwen
- **Bebat**: organisme dat de aanvaardingsplicht inzake afgedankte batterijen beheert
- **Beci**: kamer van koophandel en industrie in Brussel (Brussels Enterprises Commerce & Industry)
- **Brise**: het Brussels intersyndicaal netwerk voor sensibilisering rond milieu
- **Brulocalis**: de vroegere Vereniging van de Stad en de Gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
- **Brussel Economie en Werkgelegenheid**: gewestelijke overheidsdienst voor economie en werkgelegenheid
- **Leefmilieu Brussel**: gewestelijke overheidsdienst voor milieu en energie
- **Net Brussel**: Brusselse instelling die belast is met de openbare netheid en het afvalbeheer in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
- **Comeos**: Belgische federatie van de handel en diensten
- **Denuo**: Belgische federatie van bedrijven actief in afvalverwerking en -recyclage
- **Embuild.Brussels**: gewestelijke entiteit van Embuild, *The Belgian Construction Association*
- **Fost Plus**: erkend organisme dat instaat voor de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid inzake huishoudelijk verpakkingsafval
- **hub.brussels**: Brussels Agentschap voor de Ondersteuning van het Bedrijfsleven
- **Innoviris**: gewestelijke organisatie voor onderzoek en innovatie
- **OVAM**: Openbare Afvalstoffenmaatschappij van het Vlaamse Gewest
- **perspective.brussels**: expertisecentrum voor regionale en territoriale ontwikkeling van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
- **Ressources**: federatie van sociale en circulaire ondernemingen in de sector van hergebruik van goederen en materialen
- **UCM**: organisatie die de Franstalige ondernemers vertegenwoordigt
- **Unizo**: Unie van Zelfstandige Ondernemers, werkgeversorganisatie
- **urban.brussels**: gewestelijke Brusselse overheidsdienst verantwoordelijk voor stedenbouw en erfgoed
- **Valipac**: erkende instantie belast met de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid voor industriële verpakkingen

STRATEGISCHE DOELSTELLING 1 VOOR EEN STRUCTUREREND KADER VAN HET HULPBRONNEN- AFVALSTOFFENBELEID ZORGEN

Het Hulpbronnen- en Afvalbeheerplan (HABP) had als doel een gewestelijke strategische koers uit te zetten en op dynamische wijze een actieplan uit te voeren op het vlak van het hulpbronnen- en afvalbeheer voor alle betrokken doelgroepen. De bestuursorganen van het plan werden dus opengesteld voor tal van betrokken partijen om een samenwerking uit te bouwen en een gemeenschappelijke cultuur te creëren voor het hulpbronnen- en afvalbeheer op gewestelijk niveau.

1.1. EEN DOELTREFFEND BESTUUR

Het uitvoeringsproces van het HABP moest in de eerste plaats dynamisch, iteratief en gezamenlijk opgebouwd zijn. In het kader van het plan zijn veel synergieën tot stand gebracht, tussen maatregelen die betrekking hebben op hetzelfde thema of tussen maatregelen die op transversale wijze ten goede komen aan verschillende strategische doelstellingen. Deze dynamiek werd mogelijk gemaakt door een breed opgesteld bestuursstelsel.

DE BESTUURSORGANEN VAN HET HABP

- Het **Coördinatiecomité** bestaat uit de leden van het kabinet van de minister van Leefmilieu en Leefmilieu Brussel, met een coördinatie- en dagelijks-beheercel, en staat in voor de uitvoering van het HABP: het ziet erop toe dat de prioriteiten worden nageleefd en dat de doelstellingen worden gecontroleerd en bereikt. Ondanks de gevolgen van de coronacrisis, verloopt de coördinatie van het HABP volgens de vooropgestelde planning, die enigszins aan de omstandigheden is aangepast.
- Het **Strategische Stuurcomité** bestaat uit een twintigtal betrokken partijen: vertegenwoordigers van bedrijven, overheden, de sector van het hulpbronnen- en afvalbeheer, verenigingen en burgers. Dit comité is een informatie- en overlegorgaan, het kwam negen maal samen om de besluiten te heroriënteren, het debat te openen en voorspellen te doen. Dankzij deze regelmatige dialoog kon het HABP beter worden verankerd

in de realiteit op het terrein.

- Om bepaalde kwesties verder uit te diepen, **werden negen thematische werkgroepen opgericht** die op hun beurt andere betrokken partijen specifiek per thema raadpleegden en hebben bijgedragen aan de uitvoering van de maatregelen (met name de Roadmap Biologisch afval), nieuwe diensten (zoals de Facilitator Bedrijfsafval) of specifieke projecten (zoals de studie **Citizen Waste**² die heeft bijgedragen aan de ontwikkeling van een strategie voor de begeleiding van gezinnen om hun afval te verminderen en te sorteren).
- De 64 maatregelen van het HABP worden gecoördineerd door **projectleiders** die samenwerken met het Coördinatiecomité via een platform voor rapportage en projectbeheer waarmee het verzamelen, verwerken en delen van gegevens kan worden vereenvoudigd en geoptimaliseerd.
- De voorbije drie jaar zijn doorgedreven inspanningen **geleverd voor de uitbreiding van de indicatoren** en het verzamelen en verwerken van de afvalgegevens, onder meer dankzij Brudaweb³. Daarnaast is een **cartografie van de stromen** ingevoerd.

OPEN INTERINSTITUTIONELE DIALOOG OVER AFVALBEHEER

- De samenwerking tussen de verschillende openbare instellingen die betrokken zijn bij het afvalbeheer, en in het bijzonder tussen Net Brussel en Leefmilieu Brussel, is uitgebreid tijdens de uitvoering van het HABP. De permanente dialoog tussen de strategische

2. Studie betreffende het inzicht in en het verbeteren van de Brusselse prestaties inzake het sorteren van afval en voorwerpen op het einde van hun levensduur afkomstig van de Brusselse gezinnen

3. Brudaweb is het Brusselse platform voor de rapportering van afvalgegevens door de afvalbeheerders..

visie en de operationele aanpak heeft een behoefte aan een verduidelijkt en versterkt bestuur aan het licht gebracht, evenals een verantwoordelijkheidsbesef bij alle overheden, lokale zowel als gewestelijke, die betrokken zijn bij het hulpbronnen- en afvalbeheer en de circulaire economie.

BEHOUD VAN DE STEUN OP LANGE TERMIJN

- Voor de steun en deelname aan het HABP was een mobilisering van de partners nodig door middel van een animatie in netwerkverband en via verschillende activiteiten die de vooruitgang van het Plan duidelijk maakten.

Zo werd de website van Leefmilieu Brussel gebruikt als platform om de vooruitgang van het HABP te delen. Sommige evenementen moesten echter worden aangepast of uitgesteld door de pandemie. De betrokken partijen mobiliseren en bewustmaken van hun verantwoordelijkheden, en in het bijzonder de partijen uit de industriële en economische sector, blijft een cruciale en permanente uitdaging om de gewestelijke doelstellingen te bereiken om het gebruik van hulpbronnen-afval te minimaliseren en om een correct hulpbronnen- en afvalbeheer mogelijk te maken.

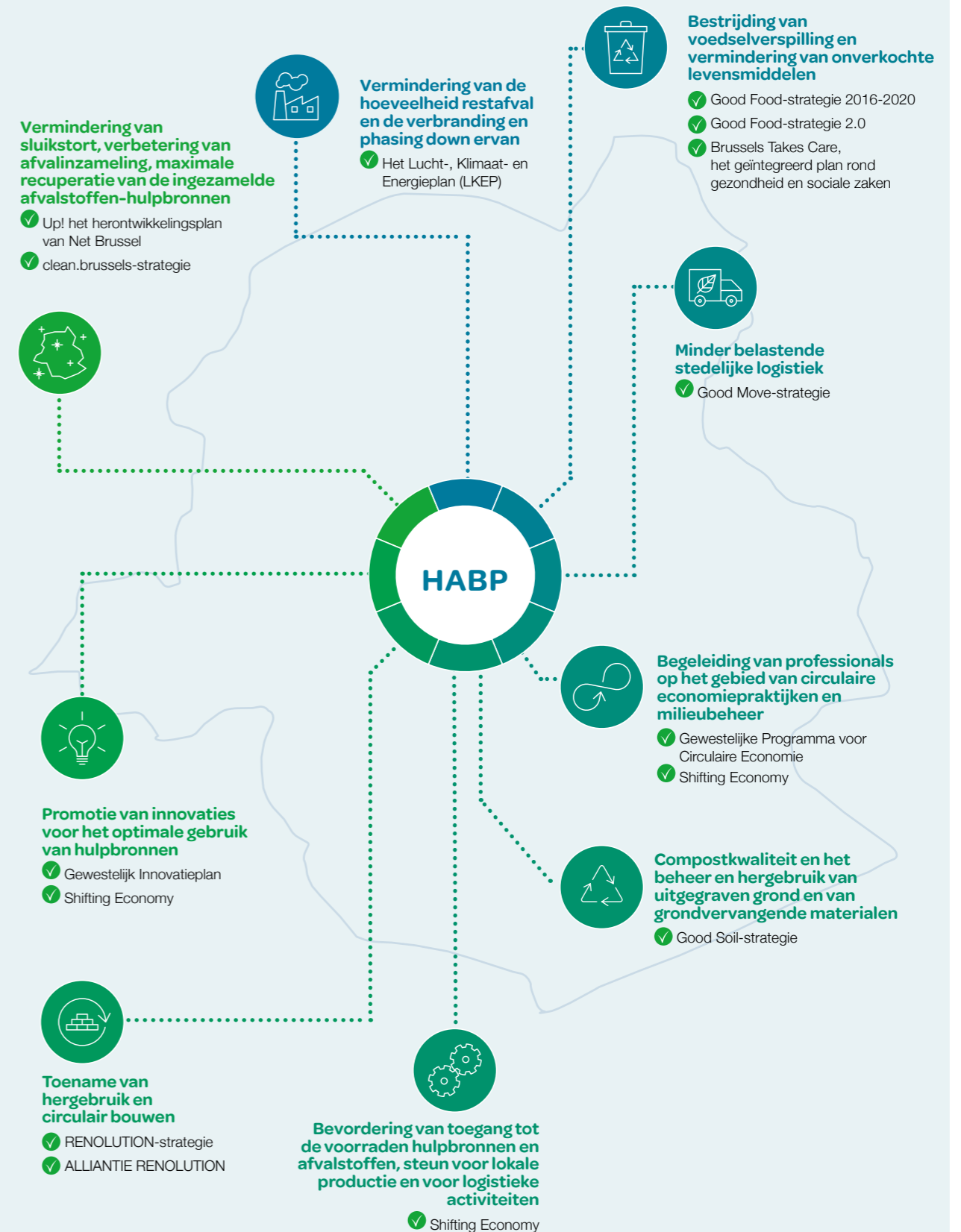
INFORMATIEVE EVENEMENTEN EN ONTMOETINGEN ROND HULPBRONNEN- EN AFVALBEHEER

11.02.2020	<ul style="list-style-type: none"> • Evenement 'ZERO WASTE: FAST FORWARD!' met meer dan 350 betrokken partijen van het hulpbronnen- afvalbeleid – eerste jaarlijks seminar over de uitvoering van het HABP
19.11.2020	<ul style="list-style-type: none"> • Seminar over 'De status van afval en product in een circulaire economie in Brussel'
22.09.2021	<ul style="list-style-type: none"> • Publicatie van het verslag van de eerste evaluatie van het HABP
05.10.2021	<ul style="list-style-type: none"> • Ochtendsessie over circulaire activiteiten, Zero Afval en sociale woningen
01.2022 10.2022	<ul style="list-style-type: none"> • Organisatie van een tiental presentatie- en opleidingssessies over de hervormingen inzake wegwerpplastic voor overheidsinstanties
05.05.2022	<ul style="list-style-type: none"> • Presentatie van de ontwerpovereenkomst voor interregionale samenwerking betreffende het kader van de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid voor bepaalde afvalstromen en voor zwerfvuil
15.09.2022	<ul style="list-style-type: none"> • Infosessie over de nieuwe regelgevingstool Brudalex 2.0
22.11.2022	<ul style="list-style-type: none"> • Forum 'Welke oplossingen bestaan er voor het beheer van bioafval in ondernemingen?'
19.01.2023	<ul style="list-style-type: none"> • Inspiratiebezoeken aan kringloopwinkels en objectenbibliotheken
24.03.2023	<ul style="list-style-type: none"> • Ontmoeting met de gemeenten (13 deelnemers) over het 'Beheer van bioafval: workshops en ervaringen uitwisselen'

WAT ONTHOUDEN WE?

Het Coördinatiecomité heeft zijn opdracht volledig vervuld door een optimaal beheer mogelijk te maken van de acties van het plan, terwijl het Strategisch Stuurcomité uit een informatie- en overlegplatform bestond. De voornaamste spelers binnen het Brusselse ecosysteem voor het afvalbeheer waren goed vertegenwoordigd, met uitzondering van de vertegenwoordigers van de gemeenten of van Brulocalis. Bij de uitwerking van het volgende plan zal het kwestie zijn om van meet af aan de lokale overheden te mobiliseren.

Link tussen het HABP en andere gewestelijke beleidsthema's

1.2. EEN TRANSVERSALE GEWESTELIJKE AANPAK

SYNERGIE TUSSEN GEWESTELIJKE BELEIDSVORMEN

Door de samenwerking op het vlak van hulpbronnen en afval in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest open te stellen, konden ook andere spelers hun steentje bijdragen aan de zaak, door de circulaire economie een centrale plaats te geven in hun strategie. De hulpbronnen- en afvalproblematiek werd dan ook breed opgenomen in de verschillende thematische programma's van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Om de betrokken partijen nog beter bewust te maken van hun verantwoordelijkheden, werden bepaalde voorschriften van het HABP bovendien naar hen overgedragen. Deze synergieën hebben zich des te meer ontwikkeld sinds het politieke toezicht op de economie en het leefmilieu onder de bescherming van slechts één minister en zijn staatssecretaris valt.

Door hun synergieën optimaal in te zetten, kunnen de verschillende plannen en strategieën van het gewest elkaar versterken.

- Het **Gewestelijk Programma voor Circulaire Economie** (GPCE – 2016-2020) en **Shifting Economy**, de gewestelijke strategie voor economische transitie (2022-2030), met name over de aspecten rond hergebruik, overheidsopdrachten, toegangsvoorwaarden voor economische steun (huisvesting, premies, subsidies, projectoproepen), begeleiding van bedrijven en handelszaken, aanbod van hulpbronnen en lokale productie en de ontwikkeling van lokale en circulaire verwerkingscircuits.
- De **RENOLUTION-strategie** (2023-2030) om de milieu-impact van bestaande gebouwen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te verkleinen, omvat de aspecten van het HABP met betrekking tot afbraak, hergebruik van materialen en circulariteit van bouwmaterialen. Een transversale workshop, onder leiding van Leefmilieu

Brussel en in het kader van de **Alliantie RENOLUTION** met als doel de circulaire economie op te nemen in alle thema's die verband houden met de uitvoering van de strategie.

- In de **strategieën Good Food** (2016-2020) en **Good Food 2** (2022-2030) komen de strijd tegen voedselverspilling en de vermindering van onverkochte levensmiddelen aan bod.
- Het **Gewestelijk Innovatieplan** (2021-2027) beïnvloedt onder meer de strategische innovatiedomeinen met betrekking tot het optimale gebruik van hulpbronnen en de daarmee samenhangende acties.
- **Up!, het herontwikkelingsplan van Net Brussel** dat werd goedgekeurd in 2021, en **clean.brussels, de strategie voor stedelijke netheid** (2022-2030), houden rechtstreeks verband met het HABP, met name wat de inzameling van afval, grofvuil en de nuttige toepassing van hulpbronnen betreft.
- Het nieuwe **Lucht-Klimaat-Energieplan (LKEP)**, dat in 2023 werd goedgekeurd, versterkt de gewestelijke ambitie om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen en omvat de vermindering van restafval en de verbranding ervan.
- **Brussels Takes Care**, het geïntegreerd plan rond gezondheid en sociale zaken, behandelt de vraagzijde van onverkochte levensmiddelen.
- De **strategie Good Soil** heeft betrekking op de kwaliteit van compost en het beheer en hergebruik van uitgegraven grond en bodemvervangende materialen.

LOKALE VERANKERING

- In het kader van het HABP of de verschillende gewestelijke strategieën werden tal van projectoproepen ontwikkeld om oplossingen op het terrein uit te testen of te ontwikkelen met het oog op een betere nuttige toepassing van hulpbronnen of de vermindering van afval. Deze projecten hebben rechtstreeks of onrechtstreeks bijgedragen aan het bereiken van de doelstellingen van het HABP.

PROJECTOPROEPEN DIE BIJDRAGEN AAN DE DOELSTELLINGEN VAN HET HABP

Ondernemingen en handelszaken	<ul style="list-style-type: none"> • Zero Afval Horeca en Voedingszaken • BeCircular (2017-2021) (2017-2021) • Open Soon • Local&Together
Gemeenten en OCMW's	<ul style="list-style-type: none"> • Projecten Zero Afval • Projecten Klimaatactie (2017-2023)
Burgers	<ul style="list-style-type: none"> • Door het gewest: Vooruit met de Wijk (collectief composteren, participatieve duurzame wijken, netheid) • Door de gemeenten (bijv.: Stad Brussel) • Of via de participatieve gemeentelijke budgetten (bijv. Stad Brussel, Watermaal-Bosvoorde, Ukkel, Oudergem...)
Verenigingen	<ul style="list-style-type: none"> • Verenigingen & Zero Afval
Transversaal en/of thematisch	<ul style="list-style-type: none"> • Good Food (strijd tegen voedselverspilling) • Co-Create voor stedelijke veerkracht • Circular Innovation: Re-use & Recycle • Oplaadbare batterijen
Scholen	<ul style="list-style-type: none"> • Scholen en jongeren • Operatie Recyclage

WAT ONTHOUDEN WE?

De kwestie van het hulpbronnen- en afvalbeheer is een transversale thematiek die in de verschillende gewestelijke strategieën en plannen opgenomen is. Hoewel het Hulpbronnen- en Afvalbeheersplan het overkoepelende plan blijft voor deze thematiek, zullen een duidelijke structurering en het aanwijzen van dragers voor de maatregelen het mogelijk maken om efficiënt te blijven samenwerken en de vooruitgang via andere gewestelijke strategieën te volgen.

1.3. SAMENWERKING OVER GEWESTELIJKE GRENZEN HEEN

In de Belgische institutionele context omvatten de acties van het HABP noodzakelijkerwijs verschillende interventieniveaus: van lokaal tot federaal, alsook het gemeentelijke, gewestelijke en intergewestelijke niveau.

- In het kader van de evolutie van de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid staat het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voortdurend in contact met de twee andere gewesten van ons land. De **Interregionale Verpakkingscommissie** (IVC) en het daartoe behorende **Intergewestelijk Platform voor Uitgebreide Producentenverantwoordelijkheid** (IPUPV) zijn de overleg- en desgevallend besluitvormingsorganen op dit gebied. Begin 2024 heeft de IVC een nieuwe goedkeuring

toegekend aan Fost Plus. Deze goedkeuring bevat gekwantificeerde doelstellingen voor de vermindering en het hergebruik van verpakkingen. Ze geeft ook het kader aan voor een eventueel toekomstig statiegeld op drankverpakkingen.

- Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is ook betrokken bij het **Intra-Belgisch Platform Circulaire Economie**, dat zich bezighoudt met de (wetgevende, technische, financiële ...) barrières die moeten worden weggewerkt om een doeltreffende circulaire economie in België uit te bouwen. Het platform wil met name bepaalde federale hefboomen of instrumenten activeren om de uitvoering van acties op gewestelijk niveau te vergemakkelijken. De drie gewesten en de federale overheid zijn daarin vertegenwoordigd.
- Het gewest heeft ook bijgedragen aan het **Federaal Actieplan voor Circulaire**

Economie en aan verschillende raadgevingen over federale wetgevingsteksten (herstelbaarheidsindex, plastic voor eenmalig gebruik ...).

- Tot slot hebben de ontwerpen van **Europese strategieën en regels** vaak een rechtstreekse impact op het gewestelijke afvalbeheer: het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is dus rechtstreeks betrokken bij de gesprekken en streeft daarbij naar een ambitieus standpunt voor België. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de verordeningen betreffende verpakkingen en verpakking-safval, betreffende batterijen of betreffende het vervoer van afval.

WAT ONTHOUDEN WE?

Het Brussels gewest neemt zijn verantwoordelijkheid en draagt actief bij aan de intergewestelijke en nationale cenakels op het vlak van afval en circulaire economie. Het werk van de IVC en het IPUPV, dat onder meer heeft geleid tot de intergewestelijke samenwerking rond zwerfafval en de UPV (cf. 1.4), betekent een historische doorbraak die de weg eeffent voor een nieuwe aanpak inzake beheer van de UPV. Deze coördinatie tussen de gewesten is ook een antwoord aan de sector, die al vele jaren zat te wachten op een zekere harmonisering van deze regeling.

1.4. MODERNISERING VAN DE REGELGEVING

De modernisering van de regelgeving inzake hulpbronnen- en afval was een van de belangrijkste uitdagingen van het HABP. De overgang van een afvalbeheerbeleid naar een hulpbronnenbeheerbeleid impliceert immers een grote verandering van perspectief. We moeten dus een evenwicht proberen te vinden tussen strenge regels, die nodig zijn om een hoog niveau van milieubescherming te handhaven, en de wil om te innoveren en economische activiteiten te hersituëren. De andere grote actiepijler van de modernisering van de regelgeving was de producenten van producten bewust te maken van hun verantwoordelijkheid. Aangezien de Europese wetgeving tot slot zeer snel evolueert als gevolg van de overgang naar een circulaire

economie, heeft het gewest zich, op verzoek van Europa, verbonden tot een grondige herziening van de wet- en regelgeving.

OPHEFFEN VAN JURIDISCH-ADMINISTRATIEVE BELEMMERINGEN BINNEN DE CIRCULAIRE ECONOMIE

Te veel producten en stoffen vallen onder het wettelijke statuut van afval en zijn logge juridisch-administratieve stelsel, terwijl dat niet altijd nodig is om mens en milieu te beschermen. Om de reglementaire eisen te herzien voor bepaalde erg specifieke activiteiten die een reëel voordeel inhouden voor het milieu en een concretisering van de circulaire economie mogelijk te maken, werden twee belangrijke voorzieningen in het leven geroepen:

- **Op gewestelijk niveau:** Agile (bijv. CIReDe) is een voorziening voor de identificatie en het opheffen van reglementaire hinderpalen voor de circulaire economie, dankzij een samenwerking tussen de publieke en de privésector. Prioritaire thema's zijn onder andere de regelgeving voor afval en bioafval en de kwestie van circulaire en evolutieve gebouwen.
- **Op nationaal niveau:** het Intra-Belgisch Platform voor Circulaire Economie brengt de drie gewesten en het federale niveau samen om de juridische belemmeringen die de ontwikkeling van de circulaire economie in de weg staan, weg te werken, door hoofdzakelijk te werken aan productnormen zoals ecodesign, fiscaliteit en monitoring.

Dankzij deze voorzieningen konden de moeilijkheden worden geanalyseerd en waar nodig de regelgeving worden aangepast, zoals wordt beschreven in het volgende punt.

HERZIENING VAN DE WETGEVING INZAKE AFVAL

Ordonnantie betreffende afvalstoffen

In mei 2021 werd de ordonnantie betreffende afvalstoffen gewijzigd om er het Europese 'pakket circulaire economie' in om te zetten. Dat pakket bestaat uit een reeks Europese richtlijnen met betrekking tot afvalbeheer die in 2018 werden gewijzigd. Bij de nieuwigheden vinden we onder meer het begrip 'gemeentelijk afval' waaraan vijfjaarlijkse doelstellingen worden gekoppeld voor recycling en voorbereiding voor hergebruik, een verplichte aparte inzameling voor bioafval en textiel en minimumeisen voor de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid.

Brudalex 2.0

Brudalex 2.0⁴ werd goedgekeurd in juni 2022 en vormt grotendeels een aanvulling op de gewestelijke afvalwetgeving van 2016, om de overgang naar een circulaire economie te bevorderen en het sorteren door de bevolking, maar ook door openbare entiteiten en bedrijven aan te moedigen. Brudalex 2.0 zorgde onder meer voor:

- De **sorteerverplichting voor bioafval** voor de professionele sector (privaat en publiek) vanaf mei 2023. Met de toekomstige biomethanisatie-eenheid en een regeling om de aanleg en het beheer van wijk- en bedrijfscomposten aan te moedigen en te ondersteunen, wordt alles gedaan wat mogelijk is om het voedingsafval gescheiden te houden van het restafval.
- **Meer afvalsortering en meer selectieve inzameling** met name van metaal, hout, plasticfolie en kalkpuin voor bedrijven, scholen, overheden, restaurants ...
- **Een voorbeeldige houding van de overheid**, die vanaf 2023 een verbod moest instellen op producten voor eenmalig gebruik en de voorkeur moest geven aan leidingwater.
- De invoering van de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid voor **matrassen**, met de organisatie van selectieve inzameling voor **matrassen** om de oprichting van een recyclagecircuit te stimuleren, met de invoering van een nieuwe overnameverplichting voor deze stroomuit product.
- Verplichte sortering en mogelijke desinfectering van **bepaald zorgafval** waarbij een einde

wordt gemaakt aan de systematische verbranding ervan.

- Het aanmoedigen en ondersteunen van **composteren** bij particulieren en ondernemingen.

Wat huishoudelijk afval betreft, werd in het kader van de sorteerverplichting voor organisch afval een belangrijke hervorming van de inzameling doorgevoerd binnen Net Brussel. Dat gebeurde enerzijds om het aandeel terug te winnen organisch afval te verhogen en anderzijds om de frequentie van de inzameling van te verbranden afval gedeeltelijk te verlagen, om zowel het aantal ritten te verminderen als het aantal wagens te beperken.

EEN NIEUW KADER VOOR DE UITGEBREIDE PRODUCENTENVERANTWOORDELIJKHEID (UPV)

Het mechanisme van de UPV werd meer dan 25 jaar geleden in België ingevoerd en verplicht producenten ertoe de financiële en soms organisatorische verantwoordelijkheid te nemen voor de inzameling en verwerking van afval dat afkomstig is van het verbruik van de producten die zij op de markt brengen. Een belangrijke ontwikkeling hierbij is het beheer van dat UPV-mechanisme op intergewestelijk niveau, dankzij een interregionaal samenwerkingsakkoord (ISA) dat momenteel wordt goedgekeurd. Deze overeenkomst is bedoeld om de UPV-mechanismen te vereenvoudigen en te harmoni-

4. Brudalex: besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 1 december 2016 betreffende het beheer van afvalstoffen. Zie [Infofiche](#).

BELANGRIJKE VERANDERINGEN IN WET- EN REGELGEVING OP KOMST

Wetswijzigingen zijn een werk van lange adem en het milieurecht evolueert voortdurend.

In het kader van het HABP werden verschillende veranderingen doorgevoerd om de bestaande wetgeving te verduidelijken, principes betreffende preventie en circulaire economie op te nemen en het beleid af te stemmen op de andere Gewesten. Andere wijzigingen om de gedragsveranderingen in het dagelijkse leven van de Brusselaars te stimuleren en een betere bescherming van het leefmilieu te garanderen zitten nog in de voorbereidende fase. Met momenteel onder meer de volgende projecten:

- Er wordt momenteel een regelgeving goedgekeurd voor **uitgegraven grond en gerecycleerde granulaten** om een kader vast te stellen voor traceerbaarheid, einde-afvalstatus en het gebruik van gerecycleerde grond en granulaten op Brusselse werven. Dit is veruit de grootste afvalstroom in Brussel op het vlak van tonnage.
- De activering van het **mechanisme voor het einde van de afvalstatus** en concrete procedures in de Brusselse regelgeving om de administratieve barrières weg te werken zodat een organisatie **afvalstoffen-hulpbronnen** kan gebeuren zonder dat deze moeten worden behandeld als afval. Het zou bijvoorbeeld niet langer nodig moeten zijn om een milieuvergunning te hebben voor het verwerken van minder dan 10 ton ongevaarlijk afval.
- In tweede lezing werd een **wijziging van de ordonnantie betreffende de afvalstoffen** goedgekeurd, gericht op het doneren van **onverkochte voeding**, het openen van een proces richting de invoering van een sticker 'Ja reclaimedrukwerk' en het mogelijk maken van bepaalde procedures voor de **End of Waste erkenning** in Brudalex.

seren, maar ook om de toepasbare regels te standaardiseren en een gemeenschappelijk sanctiesysteem op te zetten. Het ontwerp van ISA voert ook een verplichting in voor producenten om de kosten van openbare netheid te dekken voor bepaalde zwerfafvalstromen, zoals bepaalde verpakkingen en sigarettenpeuken.

Bovendien evolueert de Europese regelgeving voortdurend, net als de juridische instrumenten die worden gebruikt om het afvalbeheer te reguleren. Met het oog de harmonisatie van de nationale regelgeving heeft de Europese Unie het initiatief genomen om

bepaalde richtlijnen over afvalbeheer te vervangen door **verordeningen**, die onmiddellijk van toepassing zijn in alle lidstaten, zonder dat ze moeten worden omgezet in de nationale wetgeving. Deze verandering zal voor belangrijke aanpassingen in de Brusselse regelgeving zorgen, met name voor batterijen en accu's, verpakkingsafval en autowrakken. Ook de kaderrichtlijn afvalstoffen wordt op Europees niveau herzien, met bijzondere aandacht voor voedings- en textielafval. In dit geval zal een omzetting nodig zijn en het gewest is rechtstreeks betrokken bij de besprekingen, gezien zijn doelstellingen en ambities in deze materie.

WAT ONTHOUDEN WE?

Als gevolg van de Europese vereisten enerzijds en de gewestelijke ambities anderzijds is de Brusselse wet- en regelgeving de voorbije vijf jaar sterk geëvolueerd. Zo werden de teksten op een flexibele en permanente manier aangepast, onder meer Brudalex, het kaderbesluit dat het afvalbeheer in het BHG regelt. Dat getuigt van de wil om dynamisch te evolueren in respons op het regelgevend kader in het Gewest en zo de overgang naar de preventie van afval en een circulaire economie te stimuleren.

1.5. NIEUWE KANALEN VOOR DE NUTTIGE TOEPASSING

Het HABP voorzag in de totstandbrenging van nieuwe kanalen voor de nuttige toepassing van te recyclen materialen, en met name bioafval en plastic afval. Ook andere kanalen werden bestudeerd, in samenwerking met andere instanties zoals Net Brussel of Innoviris. In 2022 keurde de Brusselse regering ook het stappenplan voor hergebruik goed, dat in detail wordt voorgesteld in de

Strategische doelstelling 6 van dit document. Sommige maatregelen zijn bedoeld om nieuwe kanalen te creëren voor de voorbereiding voor hergebruik of voor het hergebruik van bepaalde stromen, zoals hout en fietsen. Een internationale studie over de impact van afvalbeheer op de uitstoot van broeikasgassen, waaraan Leefmilieu Brussel heeft deelgenomen, bevestigde bovendien waarom het belangrijk is om eerst voedingsafval en textielafval te verwijderen uit de algemene afvalzak.

5. The Carbon Footprint of Waste – Brussels - ACR+ ; 2021

BIOAFVAL

De specifieke strategie voor de nuttige toepassing van bioafval (of de **Roadmap biologisch afval**), die in november 2021 door de gewestelijke Regering werd goedgekeurd, maakt nu integraal deel uit van het HABP.

Of het nu gaat om plantaardig afval uit parken en tuinen of voedselafval, het sorteren van bioafval voor inzameling of de nuttige toepassing ervan aan de bron is in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voortaan verplicht, zowel voor particulieren als voor de professionele sector. Brudalex 2.0 bevat ook een wettelijk kader voor composteren, aangepast aan alle niveaus.

Het beleid voor het beheer en de preventie van bioafval wordt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voortaan concreet toegepast volgens drie pijlers:

1. **De strijd tegen voedselverspilling**, met ook acties in het kader van de Good Food-strategie en een ontwerpverordening die momenteel wordt goedgekeurd die supermarkten verplicht om onverkocht voedsel te doneren binnen een specifiek kader;
2. **De aanleg van individuele of collectieve compostprojecten, onder meer in bepaalde door Leefmilieu Brussel beheerde parken** (Buurtcompostnetwerk), met invoering van een netwerk van vrijwillige compostgidsen, opleidingen over de verschillende composteertechnieken en bewustmakingsacties, zoals de **Compost Days**. De Facilitator composteren voor gezinnen is een gratis informatieloket dat particulieren en burgercollectieven begeleidt en het voortbestaan van het bestaande netwerk van collectief composteren verzekert;
3. **De verplichting om bioafval te sorteren**

205.284 personen

Sensibilisering

80 belanghebbenden

Mobilisatie

9% recyclage

Recyclage van voedselafval

71% recyclage

Recyclage van plantaardig afval

209

Compostering op wijkniveau

aan de bron met enerzijds de inzameling van plantaardig afval in de groene zakken voor compostering door Net Brussel en anderzijds de nuttige toepassing van voedingsafval, hetzij via de oranje zak/container, hetzij via rechtstreekse compostering door de burgers zelf. Een **Facilitator bioafval voor professionals** geeft advies en beantwoordt ook vragen van andere actoren dan gezinnen zoals bedrijven, overheden, vzw's ... om hen te helpen bij de uitvoering van de nieuwe verplichting om bioafval te sorteren.

Het project voor de bouw van een regionale biomethanisatie-eenheid boekt concrete vooruitgang. De selectiefase van de consortia is afgerond en het contract wordt naar verwachting tegen september 2024 gegund. De Regering heeft ingestemd met een eenheid van 30.000 ton, die in 2026 operationeel zou zijn.

In 2021 en 2023 heeft Net Brussel twee communicatiecampagnes opgezet, evenals een website over voedingsafval (<https://voedingsafval.brussels/>). Met die brede communicatiecampagne wilde Net Brussel de mogelijke oplossingen onder de aandacht brengen om te voldoen aan de sorteerverplichting voor voedingsafval die in mei 2023 van kracht werd: inzameling (oranje zak), individueel composteren en collectief composteren. Daarnaast werden ook tips gegeven om voedselverspilling te bestrijden.

In **Roadmap biologisch afval** worden bovendien mogelijkheden aangereikt om de obstakels weg te nemen en te anticiperen op bepaalde evoluties, zoals:

- De noodzaak om een grote hoeveelheid versnipperd materiaal ter beschikking te stellen. Dat kan afkomstig zijn van snoeiafval, dat vandaag wordt geëxporteerd in plaats van te worden hergebruikt op het gewestelijke grondgebied. Verschillende gemeenten pakken dit probleem vandaag al aan via de projectoproepen Klimaatplan.
- De behoefte aan ruimte, niet alleen om sorteercontainers bij particulieren of kmo's op te slaan, maar ook voor de nuttige toepassing van het bioafval.
- De verwachte toename van de vraag naar kwaliteitscompost als gevolg van de nieuwe bodemwetgeving (Good Soil Strategie).

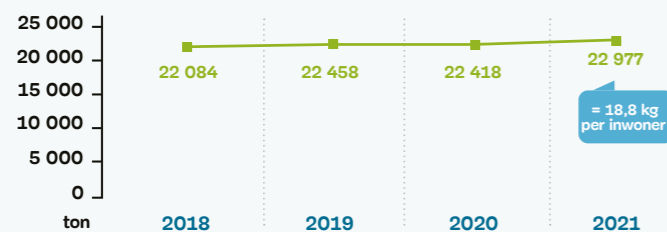

Sinds 2021 mag bijna al het plastic verpakkingsafval in de blauwe zak

PLASTIC AFVAL

Sinds februari 2021 mogen naast PMD ook bijna alle plastic verpakkingen in de blauwe zak, dus ook hard plastic (zoals potjes en schaal-tjes) en zacht plastic (zoals verpakkingsfolie). De sector heeft grote investeringen gedaan om recyclage zo lokaal mogelijk te maken en de recyclagedoelstelling van 8 kg/inwoner/jaar te verhogen voor de plastic verpakkingen die in heel België worden ingezameld. Tussen 2019 en 2022 heeft de uitbreiding van die inzameling geleid tot een toename van 17% van de hoeveelheid plastic verpakkingsafval die in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt ingezameld.

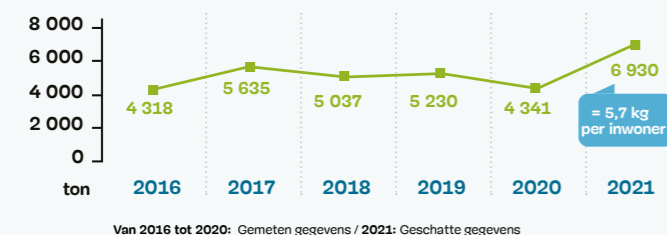
HOEVEELHEID BIOLOGISCH HUISHOUDELIJK AFVAL DAT GERECYCLEERD WORDT

HOEVEELHEID BIOLOGISCH NIET-HUISHOUDELIJK AFVAL DAT GERECYCLEERD WORDT

HOEVEELHEID GERECYCLEERDE PLASTIC VERPAKKINGEN

WAT ONTHOUDEN WE?

In de afgelopen periode is prioriteit gegeven aan het opzetten van kanalen voor het hergebruik van bioafval en plastic afval. Maar we blijven voortdurend zoeken naar andere prioritaire stromen die een nieuw leven kunnen krijgen. Toekomstige inspanningen zullen waarschijnlijk gericht zijn op het recycleren van textiel en elektrisch en elektronisch afval, gezien hun gehalte aan (zeldzame) metalen.

Verpakkingen in het algemeen en plastic verpakkingen in het bijzonder, evenals plastic producten voor eenmalig gebruik, worden ook op verschillende niveaus onderworpen aan een bijzondere regelgeving:

- De Federale staat heeft de drie Gewesten, waaronder het Brussels Hoofdstedelijk Gewest geraadpleegd met het oog op een verbod op de commercialisering van bepaalde van deze verpakkingen.
- Het gewest is bezig met de omzetting van het gedeelte van deze richtlijn dat betrekking heeft op de Uitgebreide Producentenverantwoordelijkheid (UPV) in een ambitieus interregionaal samenwerkingsakkoord, dat op termijn gericht zal zijn op al het zwerfvuil, en in het bijzonder het plastic afval voor eenmalig gebruik.
- De Europese Commissie wil een statiegeldsysteem invoeren voor blikjes en plastic flessen als onderdeel van haar ontwerpverordening over verpakkingen en verpakkingsafval. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest boekt met de twee overige Gewesten ook vooruitgang rond het principe en de modaliteiten voor de invoering van een dergelijk statiegeldsysteem.
- Via de goedkeuringen aan Valipac en Fost Plus (verlengd in december 2023) heeft het Brussels Hoofdstedelijk Gewest aangedrongen op meer preventie en hergebruik, maar ook op hogere doelstellingen op het vlak van recyclage van verpakkingen, inclusief plastic verpakkingen.
- Sinds 2023 verbiedt het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn besturen en entiteiten om producten voor eenmalig gebruik (bekers, bestek, borden ...) ter beschikking te stellen bij de catering van hun evenementen en verplicht het hen om kraantjeswater in plaats van flessenwater te gebruiken.

Harde plastic voorwerpen in goede staat (zoals tuinmeubilair) kunnen voor hergebruik worden afgeleverd in kringloopwinkels. Aan het einde van hun levensduur kunnen ze worden aangeboden bij de huis-aan-huisinzameling van grofvuil en in de gewestelijke containerparken. Vervolgens worden ze gerecycleerd. De Recyparks Noord en Zuid beschikken over een speciale container en zamelen hiermee 300 ton hard plastic per jaar in. De Recyparks van Anderlecht en Buda zijn momenteel nog in aanbouw en zullen elk een specifieke ruimte hebben voor hergebruik, naast de gebruikelijke inzameldiensten van de Recyparks. De uitbreiding van de inzameling van plastic op bouwplaatsen is sinds 2021 een aandachtspunt van [Embuild Brussels](#).

STRATEGISCHE DOELSTELLING 2 DE PRAKTIJKEN VAN DE GEZINNEN VERANDEREN

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bestaat 51% van het gemeentelijk afval uit huishoudelijk afval⁶, en meer dan de helft van dit gemeentelijk afval is restafval. Hoewel de geleidelijke invoering van Zero Afval-praktijken van het grootste belang blijft om de geproduceerde hoeveelheden afval te verminderen, hebben de acties die de afgelopen jaren zijn gevoerd in het kader van het HABP ook de nadruk gelegd op het verbeteren van de sorteer- en recyclageprestaties. De bedoeling is om een breder publiek te bereiken en te voldoen aan de Europese recyclagedoelstellingen en de hoeveelheden restafval te verminderen.

2.1. PREVENTIE AANMOEDIGEN

Sinds de lancering van het HABP in 2018, en ondanks de pandemie, zijn **zeer veel acties** gevoerd door verschillende actoren om de Zero Afval-levensstijl te populariseren. De problematiek van voedselverspilling werd geïntegreerd en gerapporteerd in de Good Food-strategie.

Er werden uiteenlopende soorten acties opgezet met de bedoeling om allerlei soorten doelgroepen te bereiken, zowel mensen die al voeling hebben met deze praktijken als mensen die er ver van af staan.

1. PROJECTOPROEPEN TER ONDERSTEUNING VAN AFVALPREVENTIEPROJECTEN:

- De financiering van lokale overheden (gemeenten en OCMW's) en organisaties in het kader van de specifieke projectoproep heeft die actoren in staat gesteld om **57 Zero Afval-projecten** te ontwikkelen. Die projecten betreffen zowel bewustmakingsacties in de buurten als de ontwikkeling van specifieke infrastructures zoals kringloopcentra of objectenbibliotheken en acties gericht op specifieke doelgroepen (sociale woningen, kinderen, studentenleven, sociale cohesie, permanente vorming, gezondheid, cultuur, sport ...).

2. DE BEGELEIDING EN DE OPLEIDING VAN DE BURGERS OM DE PRAKTIJKE INVOERING VAN ZERO AFVAL EN HET COMPOSTEREN TE VERGEMAKKELIJKEN:

- Dankzij de verschillende edities van de **Zero Afval Challenge** (tussen 2019-2021) kregen 395 gezinnen ondersteuning om die uitdaging aan te gaan. De ervaring toont aan dat het mogelijk is om de hoeveelheid geproduceerd restafval drastisch te verminderen, door enkel de gewoonten aan te passen.
- Elk jaar leidt het Gewest **20 tot 25 nieuwe compostgidsen** op die daarna vrijwillig de Brusselaars bijstaan bij het composteren. Het netwerk van compostgidsen telt momenteel meer dan 250 actieve leden.
- Tientallen **Repaircafés** en **Fablabs**, gedragen door een ruim netwerk van vrijwilligers en organisaties bieden opleidingen aan en ondersteuning bij het repareren van alledaagse objecten, van huishoudelijke tot fietsen, kleding, juwelen en informaticamaterieel.

3. DE ORGANISATIE VAN EVENEMENTEN GERICHT OP HET VERSPREIDEN VAN GOEDE PRAKTIJKEN OP HET VLAK VAN AFVALPREVENTIE:

- Dankzij de projectoproep 'Vooruit met de Wijk' konden sinds het begin van het HABP **14 door burgercollectieven gedragen projecten** ondersteund worden

6. Overkoepelende term die zowel het huishoudelijk afval bevat, dat voortkomt van de normale huishoudelijke activiteiten, als het afval uit andere bronnen (kantoren, scholen, besturen, handelszaken, horeca, openbare vuilnisbakken, onderhoud van parken, afval dat op de openbare weg wordt achtergelaten ...) indien dat afval in aard en samenstelling vergelijkbaar is met afval van gezinnen.

in verband met Zero Afval en werden **23 nieuwe collectieve composten** aangelegd.

- Met 10.000 bezoeken in 2018 en 15.000 in 2019 was het **Zero Afval Salon** een groot succes en werd het voor de 2e editie opengesteld voor professionele oplossingen met 40 stands en 350 deelnemende bedrijven.
- De **Zero Afval Rally** promootte oplossingen dicht bij huis om de overstap te maken naar Zero Afval
- Tijdens de **4 Compost Days** die tussen 2018 en 2023 werden georganiseerd, konden meer dan 3.500 mensen rechtstreeks worden bewustgemaakt aan de hand van bezoeken aan compostprojecten en participatieve workshops over composteren en de preventie van voedselverspilling. En dat is nog zonder de indirecte impact via de pers.

4. DE COMMUNICATIEMIDDELEN:

- Leefmilieu Brussel heeft op zijn website een **burgerblog** toegevoegd die een hoop tips geeft over sorteren en afvalpreventie. Die informatie wordt ook verspreid via de sociale netwerken en de newsletters van Leefmilieu Brussel.
- De grote mediacampagnes gericht op de gezinnen worden gedragen door Net Brussel en zijn vooral gericht op het sorteren van het afval. Leefmilieu Brussel werkt sinds 2021 mee aan de uitwerking van **preventieboodschappen** in de campagnes rond afvalsortering van Net Brussel, alsook in verschillende campagnes rond de terugnameplicht. Zo werden preventietips opgenomen in de folder over de 'nieuwe' blauwe zak (2021), in de campagnes van Bebat over lege batterijen (2021) en in de campagne over het sorteren van voedingsafval (2023).
- Leefmilieu Brussel en Net Brussel hebben op die basis een gemeenschappelijke visie ontwikkeld volgende dewelke preventie, gezien de cruciale rol ervan in het verminderen van de milieu-effecten van het huishoudelijk afval, opgenomen moet worden in alle belangrijke boodschappen van Net Brussel.

Bij de winkels werd de Zero Afval-dynamiek jammer genoeg zwaar ondermijnd door de coronapandemie en vooral de bio- en/of bulkwinkels hebben moeite om hun bezoekersaantallen van voor de pandemie weer aan te trekken.

7. Dit percentage is berekend volgens de nieuwe berekeningsmethode, die bijgevolg afwijkt van het percentage dat voor dit verslag wordt gebruikt. Zie pagina 8 van dit document voor meer toelichting.

Leefmilieu Brussel blijft de dynamiek ondersteunen, met name via:

- een subsidie aan ConsomAction die de sector begeleidt naar praktijken die minder afval genereren
- de diensten van een Facilitator die de sector begeleidt bij praktijken waarbij minder afval wordt gegenereerd
- Ondersteuning aan gezinnen om ze aan te zetten om verstandig en voordeliger te consumeren bij handelszaken en horekazaken die innovatieve en milieuvriendelijke oplossingen aanbieden

Wat het hergebruik van grofvuil betreft werden proefprojecten opgezet om **bewaren-de selectieve ophalingen** in te voeren (zie hoofdstuk 7.1).

2.2. BEGELEIDEN BIJ HET SORTEREN VAN HET AFVAL

Hoewel het percentage voor recyclage en voorbereiding voor hergebruik in de Europese doelstellingen vastgesteld is op 50% hield het Brussels Gewest het tegenover zijn Europese bureaus in 2021 op 35,4%.⁷ Aangezien een aanzienlijk deel van het huishoudelijk restafval (witte zak) organisch afval is en het sorteren van voedingsafval daarom van cruciaal belang is, werd in 2022 en 2023 voorrang gegeven aan de begeleiding bij het sorteren, waarbij zowel de nadruk lag op bewustmaking als op de infrastructuur. De definitieve cijfers voor 2022 zijn nog niet beschikbaar, maar door de uitbreiding, met name van de blauwe zak, is het waarschijnlijk dat het sorteerpercentage tijdens die laatste periode is toegenomen.

Allerhande evenementen, bewustmakingsstands en opleidingen werden georganiseerd met de medewerking van tussenactoren, om de sorteerkwaliteit te verbeteren, het afvalvolume te verminderen en lokaal te composteren. Het doel van deze lokale en soms gerichte opleidingen en begeleidingsstructuren is het beperkte 'clubje' van aanhangers uit te breiden en een breder of moeilijker bereikbaar publiek te bereiken:

- door effectief **het terrein op te gaan**, met stands op markten en beurzen, op evenementen of in supermarkten. Die acties werden opgezet in coördinatie met en als aanvulling bij de meertalige bewustmakingsacties en de verdeling van kleine oranje containers door Net Brussel.

- door **bepaalde segmenten van het publiek** aan te spreken via schakelfiguren of op specifieke momenten in hun leven (nieuwe inwoners in de gemeenten, toekomstige ouders, integratietrajecten, verticale woonzones of sociale huisvesting).

Zo werden tijdens de werkingsjaren van het HABP tussen Leefmilieu Brussel en Net Brussel zeer positieve samenwerkingsverbanden tot stand gebracht rond deze uitdagingen. Toch blijft het een hele uitdaging om alle segmenten van de Brusselse bevolking warm te maken voor de uitdagingen rond afvalsortering en -vermindering.

De gedragswetenschappen leren ons dat alleen sensibilisering, zonder meer, slechts een beperkte impact heeft op mogelijke gedragswijzigingen. Vaak slagen zelfs welwillende personen er niet in om hun goede voornemens om te zetten in het gewenste gedrag. De gedragswetenschappen proberen precies die kloof tussen de intenties van een individu en zijn of haar gedragingen te verkleinen door alle hinderpalen te onderzoeken die het aannemen van de juiste sorteergewoonten in de weg staan en ontwikkelen daartoe de aangepaste specifieke oplossingen.

Uit die studies en onderzoeken en uit de gevoerde experimenten blijkt dat **om het sorteergedrag van de gezinnen aan te moedigen** het volgende nodig is:

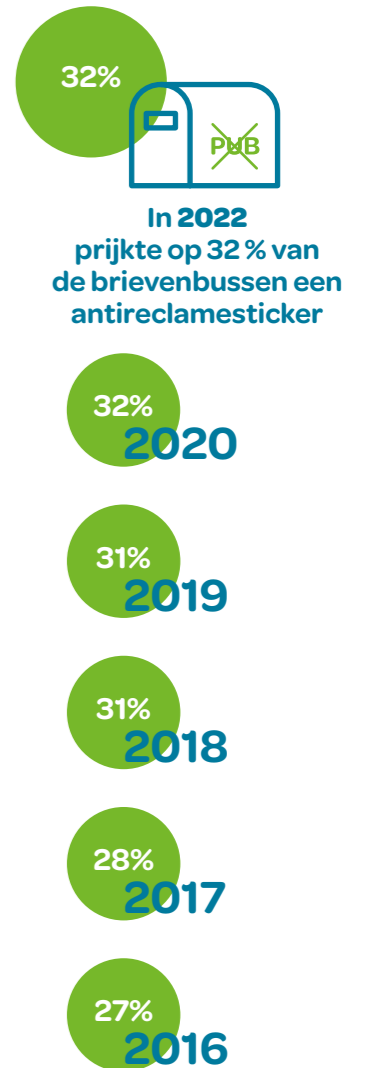
- infrastructuren die het sorteren bevorderen, zowel in woningen (vooral kleine woningen) als in de openbare ruimte (bijvoorbeeld toegankelijke Recyparks in de buurt)
- efficiënte en gedifferentieerde ophaalmodaliteiten, afgestemd op de behoeften van de wijken
- vereenvoudigde en samenhangende sorteerinstructies die voor de volledige bevolking gemakkelijk te begrijpen zijn en breed worden gecommuniceerd
- sensibilisering op het terrein en gerichte informatie afgestemd op bepaalde doelgroepen
- uitleg over het uiteindelijke doel van de sorteerspanning om het sorteren een betekenis te geven
- maatschappelijke waardering voor sorteren en aanmoedigen ervan via een financiële beloning of stimulans
- controle en sancties voor het niet-naleven van de sorteerverplichting
- betrekken van alle maatschappelijke actoren, waaronder de professionele sector: winkels, horeca, overheidsadministraties,

supermarkten, producenten ... Iedereen is betrokken partij

De overheden moeten dus enerzijds zorgen voor een duidelijke communicatie en toelichting over de sorteerpraktijken en de motivatie voor het leefmilieu en het vertrouwen winnen van de minst ontvankelijke bevolkingsgroepen. Anderzijds moeten ze zorgen voor meer sorteerinfrastructuren, aangepast aan de verschillende wijken. Voor die infrastructuuruitbreiding moeten de nodige ruimtes ter beschikking worden gesteld en moeten alle betrokken overheden zich bewust worden van hun verantwoordelijkheid. Het zal dus een kwestie zijn van de Brusselaar ervan bewust te maken dat het beheer van haar of zijn afval gepaard gaat met een hoge maatschappelijke kost. Anders dan bij het energie- of waterverbruik is de Brusselse burger zich onvoldoende bewust van de hoeveelheden afval die hij of zij produceert en van de kostprijs daarvan.

ONGEADRESSEERD DRUKWERK BEPERKEN

Momenteel kunnen alle gezinnen die geen reclame in hun brievenbus willen te ontvangen, een **antireclamesticker** op hun brievenbus kleven. Deze sticker is gratis verkrijgbaar op aanvraag bij Leefmilieu Brussel en bij de gemeentebesturen. Als de sticker niet wordt gerespecteerd, kunnen gezinnen een klacht indienen. Met deze maatregel kan 16 kg papier per gezin per jaar worden bespaard, maar het percentage brievenbussen mét sticker vertoont een neiging tot stagneren. De huidige aanpassing van de afvalstoffenverordening voorziet in de mogelijkheid om deze regel om te draaien. In dat geval kan in Brudalex worden bepaald dat ongeadresseerd drukwerk standaard verboden is in brievenbussen, behalve als ze expliciet een sticker met 'Ja reclamedrukwerk' bevatten.

WAT ONTHOUDEN WE?

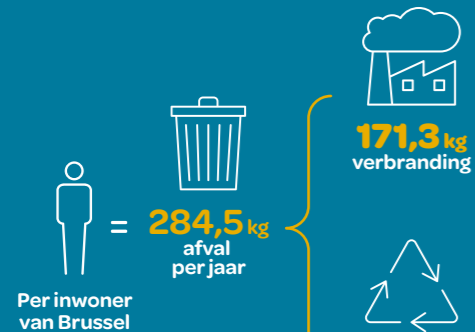
Ondanks de geleverde inspanningen om de aanpak te diversifiëren (ondersteuning van het werk van buurtactoren, communicatie, evenementen, sensibilisering op het terrein ...) zien we een zekere stagnatie van de recyclagepercentages. De hoeveelheden afval nemen ook niet langer af. De gegevens zijn nog niet geconsolideerd, maar de eerste feedback uit het veld geeft aan dat de campagne van 2023 om mensen bewust te maken van de noodzaak om organisch afval te sorteren, vruchten afwerpt.

Hoewel sensibilisering op het terrein en gerichte informatie onvermijdelijk zijn om het sorteergedrag te bevorderen, tonen studies aan dat tegelijk ook ingezet moet worden op de sorteerinfrastructuur, de modaliteiten van de ophaling, vereenvoudigen van de sorteerinstructies, sociale appreciatie van sorteergedrag, belonen en stimuleren en controleren en bestraffen bij niet-naleving van de sorteerplicht. De uitdaging zal erin bestaan om een beleid te ontwikkelen dat de beschikbare (menselijke en financiële) middelen op de efficiëntst mogelijke manier aanwendt om de gewoonten van alle Brusselaars op het vlak van consumptie, sorteren en afvalvermindering te veranderen en bij de hele bevolking het gewenste gedrag te bevorderen.

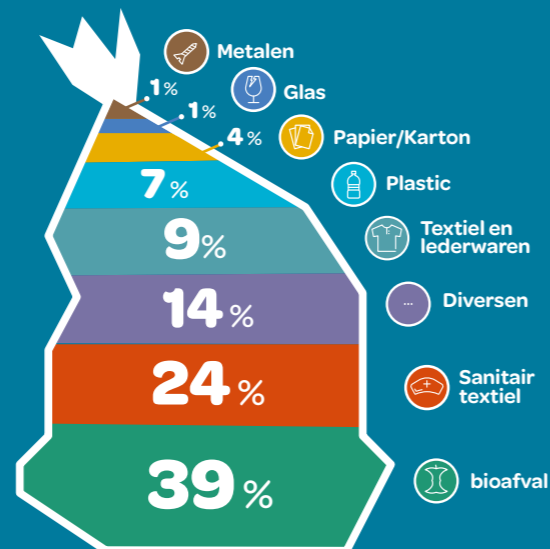
We wijzen er ook op dat, van de vele verwezenlijkingen bij de begeleiding van de Brusselse huishoudens in de richting van duurzamere consumptiegewoonten, het in de loop van de voorbije vijf jaar ontwikkelde netwerk van buurtcomposthopen als inspirerend voorbeeld geldt voor andere regio's in Europa.

Huishoudelijk afval in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

60% van het huishoudelijk afval gaat naar de verbrandingsoven (2021)

Samenstelling van de witte zak: verbrand restafval (2023)

STRATEGISCHE DOELSTELLING 3 DE TOEKOMSTIGE GENERATIES VOORBEREIDEN OP SCHOOL

Scholen spelen een cruciale rol in het aanmoedigen van de kennis en dagelijkse praktijk van de vermindering van het verbruik van hulpbronnen en afvalpreventiegedrag. Om van scholen voorbeeldige plaatsen te maken, heeft het HABP getracht een operationeel kader te ontwikkelen en te versterken tussen institutionele actoren, zowel op pedagogisch vlak als op het gebied van duurzaam beheer van de scholen.

3.1. OPERATIONEEL KADER SCHEPPEN TUSSEN HET GEWEST EN DE

In partnerschap met de gemeenschappen is een samenwerkingsovereenkomst inzake milieu-educatie (ME) tot stand gekomen. Hiermee konden we alle leermogelijkheden rond het thema 'afval' identificeren in de handboeken en lesprogramma's van de onderbouw, van de kleuterschool tot het derde middelbaar.

3.2. PEDAGOGISCHE ONDERSTEUNING EN PROJECTBEGELEIDING

OP SCHOOL

Het HABP had de ambitie om de integratie van de milieu-educatie (ME) en het duurzame beheer van hulpbronnen-afvalstoffen in de lessen, de activiteiten en de projecten van de scholen te ondersteunen. Leefmilieu Brussel werkte daarom het programma **Operatie Recyclage** uit dat zowel aansluit bij de context van de nieuwe sorteerverplichting in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, maar ook bij de strategie clean.brussels en de noodzakelijke bijdrage van scholen aan het verminderen van de uitstoot van broeikasgassen door de verlaging van hun eigen afvalproductie.

Het programma Operatie Recyclage werd in 2023 gelanceerd en draait zowel om afval voorkomen als om netheid en sorteren. Het stuurt de acties van scholen voornamelijk in de richting van minder verpakkingen, in samenwerking met Fost Plus, maar ook in de richting van de strijd tegen voedselverspilling, netheid (op de speelplaats, in de gangen en in de refter) en een ecologisch

systeem voor sorteren en recyclage. Er werden functies voor pedagogisch adviseurs hulpbronnen-afvalstoffen gecreëerd en gefinancierd binnen de onderwijsnetten. Zo konden 80 prioritaire basisscholen worden begeleid. Hun doel is om hun restafval met 75% te verminderen in drie jaar tijd en perfect te gaan sorteren. Het programma voorziet ook in een helpdesk voor alle scholen, pedagogische fiches voor het leerkrachten-team, opleidingen en de levering van het nodige sorteermateriaal. Daarnaast kregen de educatieve teams een reeks tools ter beschikking gesteld zoals [pedagogische dossiers](#), bewustmakingsbrochures en een nieuwe tool rond smartphones die in 2021 werd gepubliceerd. Ze kunnen ook een beroep doen op het steunpunt voor natuur- en milieu-educatie (NME).

Sinds de goedkeuring van het HABP in 2018 biedt het gewest de scholen ook terugkerende acties, zoals een begeleidingsaanbod voor projecten rond 'Zero Afval, drinkflessen en compost' en een netwerk-mogelijkheid dankzij [Bubble](#), de inspirerende gemeenschap van leerkrachten als actoren die zich inzetten voor het milieu.

BUITEN DE SCHOOL

De permanente tentoonstelling [BELEXPO](#) op de site van Tour & Taxis is gericht op jongeren van 10 tot 16 jaar en gezinnen. Ze bestaat uit een interactief parcours over de milieu-uitdagingen in de stad. Afvalbeheer en -preventie worden er aangepakt door middel van verschillende activiteiten die bijvoorbeeld betrekking hebben op consumptiekeuzes, labels, de strijd tegen verspilling, netheid en sortering ... De tentoonstelling kreeg tussen 2018 en 2022 zo'n 62.500 bezoekers over de vloer.

467
scholen

467 van
de 639 scholen
bewustgemaakt
in het BHG

185
leerkrachten

185 leerkrachten
opgeleid tussen
2018 en 2022

40
scholen

Op 31 december 2023
beschikten 40 scholen
over het label
'Eco-Schools'

35 kg
/jaar/leerling

in het verplicht onderwijs met:
20% voedselverspilling,
23,5% verpakkingsafval en
tussen 20% (basisonderwijs)
en 32,5% papier
(secundair onderwijs)

103
projecten

103 projecten rond
afval-hulpbronnen

62.500
bezoekers
tussen 2018
en 2022

3.3. HET DUURZAME BEHEER DOOR SCHOLEN BEVORDEREN

Boven op de pedagogische ondersteuning legde het HABP ook de nadruk op het duurzame afvalbeheer van de scholen. Zo kan elke Brusselse basis-, middelbare of hogeschool technisch of methodologisch advies krijgen over het duurzame beheer van haar hulpbronnen-afvalstoffen. De thematische Facilitator geeft hun gratis informatie, gepersonaliseerd advies en tools zoals de afvaldiagnose of een opleiding rond milieubeheer. Sinds 2023 kan de doelgroep van de scholen zich richten tot een Facilitator Schoolafval.

ZERO AFVAL SCHOOLFEESTEN

Dankzij dit proefproject kregen de scholen specifieke subsidies en begeleiding. Het resultaat? Veel minder afval en meer duurzame voedingsalternatieven (vegetarisch, bio, lokaal, seizoensgebonden, huisgemaakt en/of verpakkingsvrij). Deze ervaring zal worden meegenomen naar het programma 'Operatie Recyclage'.

Het gewest heeft ook 41 scholen begeleid en opgevolgd die zich kandidaat hebben gesteld voor het label [Eco-Schools](#). Dit internationale label (68 landen, 60.000 scholen) erkent een globale verbeteringsaanpak die de school over een periode van ten minste twee jaar ontwikkelt, langs twee lijnen: milieu-educatie en milieubeheer.

Ten slotte worden de behoeften en moeilijkheden van de scholen gedeeld in de netwerken en de federatie Wallonië-Brussel op het niveau van de samenwerkingsovereenkomst inzake ME (voor de Franstaligen) en met MOS (voor de Nederlandstaligen).

WAT ONTHOUDEN WE?

Behalve de terugkerende ondersteuning die Leefmilieu Brussel sinds enkele jaren aan de scholen aanbiedt op het vlak van Zero Afval en composteren, werd voor het basisonderwijs ook een programma 'Operatie Recyclage' ontwikkeld. Dat is gericht op een sterke afname van de afvalberg maar ook op efficiënt sorteren en biedt de onderwijsnetwerken daartoe een leerpartnerschap aan.

STRATEGISCHE DOELSTELLING 4 DE PRAKTIJEN VAN DE PROFESSIELE ACTIVITEITEN VERANDEREN

Of het nu gaat om bedrijven, openbare instellingen, scholen, verenigingen, handelszaken of vrije beroepen, de verplichtingen met betrekking tot het beheer van professioneel afval zijn relatief onbekend en worden soms weinig nageleefd in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Naast het opvoeren van de controles heeft het HABP daarom de nadruk gelegd op informatie en ondersteuning, door samenwerkingsverbanden op te bouwen tussen de verschillende spelers die betrokken zijn bij de afvalinzameling binnen een werkgroep specifiek gericht op de professionele sector. De bedoeling? De rol van de afvalophalers versterken bij het bereiken van de doelstellingen op het vlak van sorteerprestaties: een aanpak die volledig aansluit bij Shifting Economy, de gewestelijke strategie voor de transitie naar een koolstofvrije economie.

4.1. BETER BEGRIP VAN RECHTEN EN PLICHTEN

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest moeten de verschillende niet-huishoudelijke of professionele sectoren in het bijzonder aan drie verplichtingen voldoen:

1. **afval sorteren**, op basis van 24 verschillende stromen, waarvan zeven nieuwe sinds 1 mei 2023 (voedingsafval, hout, metaal, plastic verpakkingsfolie, piepschuim, hard plastic, omsnoeringsbanden) en eentje vanaf 2025 (textiel);
2. **het correcte beheer** van de afvalstromen **kunnen aantonen** (met een inzamelingscontract, een factuur, een attest of een ander type traceerbaarheidsdocument);
3. **specifieke en herkenbare zakken en containers** gebruiken.

Vooral in kleine bedrijven worden deze verplichtingen vaak slecht geïnterpreteerd of zijn ze zelfs niet gekend. Talrijk zijn trouwens de kleine ondernemingen die gebruikmaken van de huishoudelijke vuilnisophaaldienst van Net Brussel. Ze omzeilen daarmee bewust, hoewel niet altijd, hun verplichtingen.

Daarom werd in februari 2020 de **bewustmakingscampagne Recycle BXL Pro** opgestart om de verschillende Brusselse professionele sectoren te helpen de wettelijke verplichtingen na te leven. De campagne ging van start met de verdeling van een informatiekits over de sortering en het beheer van professioneel afval. De kit werd verdeeld in de volledige handels- en horecasector van het gewest (meer dan 25.000 zaken). In het

najaar van 2021 volgde een tweede editie voor alle sectoren samen: via posters, radiospots, filmpjes en sociale media werden de professionele sorteerambassadeurs in de kijker gezet. 39.511 bedrijven ontvingen ook een informatiekits. Op de website staan tot slot verschillende gidsen en communicatiemiddelen (posters, stickers, checklists) die rechtstreeks door de betrokken organisaties kunnen worden gebruikt. In 2024 staat een nieuwe communicatiecampagne gepland.

Op basis van gerichte communicatie en een versterkte coördinatie tussen Leefmilieu Brussel, de gemeenten en Net Brussel, werd de opvolgingsprocedure herzien, in het bijzonder voor kleinere organisaties: zo worden er sinds 2022 op het terrein **monitoren en monitrices voor afvalbeheer** ingezet. Die monitoren en monitrices zijn meertalige verkenneren die de handelszaken niet controleren maar uitleg geven bij de verplichtingen en hen informeren over de gevolgen bij niet-naleving. Daarnaast antwoorden ze ook

25.500
enveloppen
met informatie
verstuurd

Campagne 'sorteren en beheren van professioneel afval' voor handels- en horecavakken (2020)

39.511
informatie-
kits

Campagne 'sorteren en beheren van professioneel afval' 2021

op vragen, geven ze advies en gaan ze na waar er moeilijkheden zijn. In 2022 werd het doel van 5.000 bezochte handelszaken bereikt. Het systeem zal ook in 2023 en 2024 blijven bestaan.

4.2. BEGELEIDING OM OPLOSSINGEN TE VINDEN

Het gebrek aan ruimte voor afvalsortering en -opslag en het gebrek aan tijd of stimulanzen, zijn ook problemen met een beperkte zichtbaarheid van de bestaande oplossingen. In de loop van 2021 heeft het gewest daarom de dienst **Facilitator Bedrijfsafval** opgericht. De doelstelling van deze dienst is om verschillende vormen van steun aan te bieden bij het afvalbeheer in de professionele sector, via individuele diagnoses, opleiding per type activiteit, begeleiding van proefprojecten, het uitwerken van tools en aanbevelingen per sector en een helpdesk. De helpdesk staat centraal in de dienstverlening van de Facilitator Bedrijfsafval en beantwoordt vragen over het afvalbeheer in een professionele omgeving en geeft voorbeelden van goede praktijken, de juiste tools en relevante contacten.

Tussen eind 2021 en 2022 (de cijfers voor het jaar 2023 zijn nog niet bekend) kreeg de helpdesk bijna 150 vragen en namen ruim 425 mensen deel aan een opleiding of webinar. 32 entiteiten (kantoren, handelszaken,

ziekenhuizen, sportcentra, kinderdagverblijven ...) een gratis afvaldiagnose. De Facilitator komt in dat geval ter plaatse voor een diagnose van de situatie, om concrete oplossingen voor te stellen en persoonlijk advies te geven om de hoeveelheid geproduceerd afval te verminderen en het afvalbeheer te optimaliseren.

De Facilitator biedt ook tools voor de ontwikkeling van een betere afvalstrategie op middellange en lange termijn bij uiteenlopende soorten van entiteiten. Zo werden 30 goedepraktijkfiches uitgewerkt rond zeer specifieke thema's en afvalstromen.

Sinds 2023 adviseert en begeleidt de Facilitator ook nieuwe projecten rond gedeeld afvalbeheer, waarbij naar het voorbeeld van het Stalingradproject voor de aanpassing van een Brusselse wijk een oplossing wordt geboden voor problemen van ontbrekende ruimte om kwaliteitsvol te kunnen sorteren en onreinheid in bepaalde winkelstraten.

Om te voldoen aan **de sorteerverplichting van bioafval voor professionele organisaties** werd tussen 2021 en 2023 een specifieke begeleiding ingevoerd. De nieuwe verplichtingen voor het sorteren en de aparte inzameling van textiel zijn van toepassing vanaf 2025 en zullen ook worden opgenomen in zijn opdrachtenpakket.

HET BEGELEIDINGSANBOD VOOR DE PROFESSIONELE SECTOR

Professionals kunnen een beroep doen op verschillende vormen van dienstverlening op maat, aangeboden door Leefmilieu Brussel:

- **Facilitator Verpakkingen**, voor het elimineren van verpakking of de invoering van duurzame verpakkingsmaterialen
- **Facilitator Omgevingsvergunningen voor de sector van de circulaire economie**, voor het indienen van de aanvraag voor een omgevingsvergunning, erkenning of registratie, het aanvragen van een einde-afvalstatus of het opzetten van een kwaliteitsbeheersysteem (KBS)
- **Facilitator Bedrijfsafval**, voor het afvalbeheer in een professionele omgeving
- De **helpdesk voor duurzame overheidsopdrachten**, in het bijzonder over de eisen inzake afvalbeheer die moeten worden opgenomen in bestekken
- Het **Label Ecodynamische Onderneming** dat bedrijven die hun milieu-impact verkleinen aanmoedigt en belooft. Het label werd in 2018 herzien en in 2021 ging een nieuw platform online.

Dankzij partnerschappen met gewestelijke instellingen (zoals Hub en 1819), gemeenten, sectorfederaties (horeca, handel ...) en privéstructuren die verbonden zijn aan beroepssectoren, kon informatie op grote schaal worden doorgegeven en konden de verschillende aangeboden diensten worden bekendgemaakt.

Tot slot voorziet de strategie clean.brussels ook in meer coördinatie tussen de gemeenten en de handelszaken, om efficiënter de strijd aan te gaan tegen het zwerfafval en de onreinheid die ze voortbrengen.

4.3. DE CONTROLES VERSTERKEN

Leefmilieu Brussel en de Brusselse gemeenten zijn verantwoordelijk voor het toezicht op de naleving van de milieuwetgeving inzake afval. De zowat 110.000 ondernemingen gelegen op het grondgebied moeten dus aantonen dat ze hun afval correct beheren, via een contract met een afvalophaler of een attest van storting van een afvalverwerkingsinrichting. Tussen 2018 en 2022 werden bijna 2.134 organisaties door Leefmilieu Brussel gecontroleerd, waarvan er bijna 1.266 (60%) als gevolg van deze controles in overeenstemming met de voorschriften werden gebracht.

We stellen echter vast dat het huidige algemene systeem een aantal problemen met zich meebrengt en dat zelfs een algemene controle de zowat 110.000 ondernemingen niet kan bereiken. Er zijn nog steeds te veel bedrijven die de dienst voor gezinnen gebruiken en er zal een meer fundamentele hervorming moeten worden doorgevoerd om een passender kader te ontwikkelen dat meer aanzet tot sorteren, om verwarring te voorkomen en om bedrijven verantwoordelijker te maken.

4.4. BEDRIJVEN UIT DE SECTOR BIJEENBRENGEN

Om de kwaliteit en de omvang van de selectieve afvalinzameling te verbeteren en zo hergebruik en recyclage te verhogen, is een nauwe samenwerking met de sector nodig. Om die reden werd een participatieve workshop georganiseerd samen met Denuo, de Belgische federatie van de afval- en recyclagesector. De workshop ging over goede praktijken voor de bewustmaking van hun klanten. De samenwerkingsverbanden met Net Brussel, specifiek voor de commerciële diensten bij klantenorganisaties, gaan ook in die richting.

Om de verschillende betrokken partijen te betrekken bij de uitvoering van de maatregelen van de strategie die gericht zijn op professionals, werd in 2022 een Pro-werkgroep opgericht: daarin zitten tal van organisaties, beroepsfederaties of sectorvertegenwoordigers, zoals Denuo, Fost Plus, Valipac, Comeos, BECI, UCM en UNIZO, maar ook vakbonden (via het intersyndicaal netwerk BRISE) en gewestelijke instellingen zoals hub.brussels of Net Brussel.

WAT ONTHOUDEN WE?

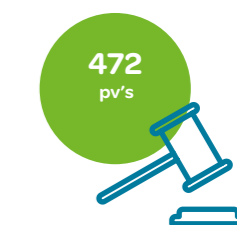
De door de Facilitator voorgestelde diensten, de sensibiliseringscampagnes, het uitrollen van de monitoren en monitrices voor afvalbeheer op het terrein en de controle zijn stuk voor stuk significante stappen voorwaarts in de begeleiding van de professionele sector bij hun afvalbeheer. Die inspanningen moeten volgehouden worden om te komen tot een almaar betere naleving van de sorteerverplichtingen door de professionals. Om de gewestelijke doelstellingen te behalen zal een fundamentele wetsherziening nodig zijn die sterker aanzet tot sorteren en de rol verduidelijkt van de verschillende bij de ophaling betrokken actoren.

2.134 ondernemingen bezocht tussen 2018 en 2022

1.266 geregulariseerde ondernemingen tussen 2018 en 2022

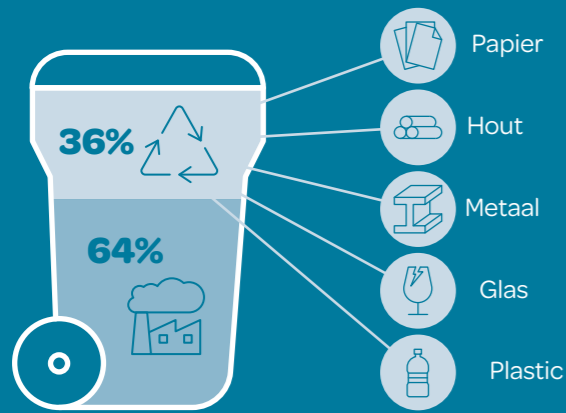
472 pv's opgemaakt tussen 2018 en 2022

De doelstelling van 5.000 door de monitoren en monitrices voor afvalbeheer bezochte handelszaken werd in 2022 bereikt

Professioneel afval in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (2021)

Verwerking van professioneel afval geproduceerd in Brussel

Hoeveelheden verbrand restafval

AFVAL DAT VALT ONDER DE SORTERPLICHT VOOR PROFESSIONALS

Momenteel	Bovendien, vanaf 1 mei 2023	Bovendien, vanaf 1 januari 2025
PMD	Voedselafval	Textiel
Papier-Karton	Plastic verpakkingsfolie	
Elektrische en elektronische apparatuur		
Batterijen en accumulatoren		
Gevaarlijk afval	Pepschuim	
Frituurvetten en -olien	Harde plastics	
Dierlijke bijproducten		
Minerale oliën		
Verpakkingsgas	Hout	
Groenafval	Omsnoeringsbanden	
Puin		
Matrassen		
Banden		
Afgedankte voertuigen	Metalen	
Fotovoltaïsche panelen		
Risicohoudende afvalstoffen van de zorg		
Geneesmiddelen		

Wat zijn de basisverplichtingen voor professionals?

- Uw afval sorteren
- Het bewijs van goed beheer bijhouden
- De juiste zakken en containers gebruiken

Surf naar www.recyclebxi.pro.be

Hulp nodig? Neem contact op met de facilitator: recyclepro@leefmilieu.brussels

STRATEGISCHE DOELSTELLING 5 NAAR EEN CIRCULAIR BEHEER IN DE BOUWSECTOR

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is historisch gezien een echt voorbeeld op het vlak van afvalbeheer in de bouwsector⁸, met een recyclagepercentage van 90%, ruim boven de Europese doelstelling van 70%. Hoewel het HABP voorzag in een rapportering over alle acties inzake preventie en beheer van bouw- en sloopafval, werden deze uitdagingen in 2021 grotendeels opgenomen in RENOLUTION, de Brusselse renovatiestrategie voor gebouwen. Het HABP richtte zich daarom vooral op het verbeteren van het recyclagepercentage, de kwaliteit van de afvalrecyclage, het optimaliseren van het beheer van gevaarlijk afval en een afbraakprotocol om sortering, recyclage en hergebruik te verbeteren.

5.1. AFVALPREVENTIE, HERGEBRUIK EN CIRCULARITEIT

Het gewestelijke beleid inzake duurzaamheid in de bouwsector heeft geleid naar voorbeeldige bouw- of energie- en milieu-renovatieprojecten waarbij de kwestie inzake afval-hulpbronnen zeer sterk ontwikkeld is. In de loop der jaren en bij verschillende proefprojecten werd er heel wat ervaring opgedaan op het gebied van ecologisch ontwerp, renovatie, onderhoud van bestaande

gebouwen, versterking van bestaande structuren of verstandig gebruik van hulpbronnen. De goede praktijken die voortvloeiden uit deze ervaringen worden bevorderd door de [Facilitator duurzame gebouwen](#) en de [Gids Duurzame Gebouwen](#), een online referentietool. Deze goede praktijken worden ook verspreid via het project [Build Circular.Brussels](#), dat opleidingen over circulair bouwen en gepersonaliseerde begeleiding voor Brusselse bouwbedrijven organiseert.

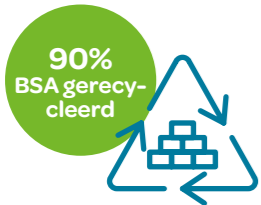
CONCEPTEN UIT DE CIRCULAIRE ECONOMIE TOEGEPAST IN DE BOUWSECTOR

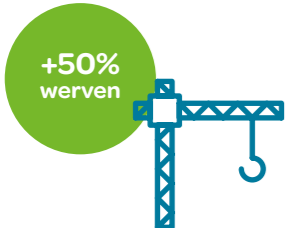
8. Vooral dankzij de nuttige toepassing van beton in het Vlaamse en Waalse Gewest.

De kwestie van afval-hulpbronnen in de bouwsector maakt ook integraal deel uit van de RENOLUTION-strategie. In het kader van de Alliantie RENOLUTION, een plaats voor samenwerking en overleg om de strategie uit te voeren, maakte een transversale workshop Circulaire economie met name het volgende mogelijk:

- een nieuw stappenplan opstellen inzake circulaire economie voor RENOLUTION;
- de concepten van bonus voor hergebruik en gerecycleerde inhoud opnemen in verschillende werkgroepen;
- projectoproepen uitwerken ([RENOLAB](#), [BeCircular](#), [be.exemplary](#) ...);
- de bedrijven uit de sector bewustmaken, begeleiden en samenbrengen;
- tools en gidsen uitwerken en bekendmaken die kunnen helpen in alle fasen, van ontwerp tot beslissing, met name inzake de omkeerbaarheid van gebouwen (BAMB – *Buildings As Material Banks*), recyclage (FCRBE – *Facilitating the circulation of reclaimed building elements in Northwestern Europe*) of duurzaamheid (zoals GRO, het instrument om de duurzaamheid van bouwprojecten te meten en te vergroten).

De doelstelling van 90% voorbereiding voor hergebruik en recyclage van BSA werd bereikt dankzij de inspanningen van de volledige sector in heel België

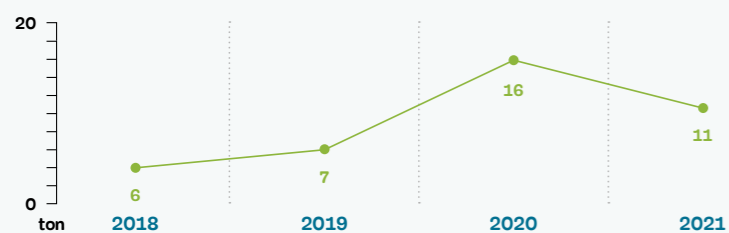

De doelstelling om het aantal werven met selectieve afbraak en hergebruik van bouwmaterialen met 50% te verhogen, werd gerealiseerd

INNOVATIEVE PROJECTEN VAN RENOLAB

RENOLAB werd gelanceerd in 2021 en is een projectoproep die wil bijdragen tot de grootschalige inzet van innovatieve oplossingen voor de duurzame en circulaire renovatie van Brusselse gebouwen. De ongeveer 60 projecten die sinds 2021 werden geselecteerd kregen naast begeleiding ook financiële steun. Ze richten zich allemaal op duurzame en circulaire renovatie en worden ondersteund in hun aanpak rond afbraak en hergebruik. In de categorie 'kleine collectieve woningen' is er het voorbeeld van het woonproject Heyvaert: in dat project werd omkeerbaarheid en een optimaal hergebruik van onderdelen geïntegreerd, terwijl het tegelijkertijd gericht was op afbraakwerken.

AANTAL WERVEN WAAR ER AAN SELECTIEVE AFBRAAK EN HERGEBRUIK VAN BOUWMATERIALEN GEDAAN WORDT

PLATFORM HERGEBRUIK BOUWELEMENTEN

In overeenstemming met de doelstelling van het HABP om experimenten en de ontwikkeling van selectieve afbraak- en hergebruikpraktijken aan te moedigen, heeft het gewest zijn steentje bijgedragen aan de opbouw van een netwerk van actoren die interesse hebben voor of actief zijn in het hergebruik van bouwelementen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het netwerk werd opgestart in 2017 op initiatief van Embuild Brussels in het kader van de Shifting Economy strategie.

zake de omkeerbaarheid van gebouwen (BAMB – *Buildings As Material Banks*), recyclage (FCRBE – *Facilitating the circulation of reclaimed building elements in Northwestern Europe*) of duurzaamheid (zoals GRO, het instrument om de duurzaamheid van bouwprojecten te meten en te vergroten).

Embuild.Brussels is verantwoordelijk, in samenwerking met Leefmilieu Brussel, voor het bevorderen van beter afvalbeheer op werven, voor de ontwikkeling van een hele reeks hulpmiddelen om goede praktijken te promoten, met een brochure, filmpjes en opleidingen over circulaire economie en afvalbeheer voor beheerders, chauffeurs, arbeiders en arbeidsters.

Om hergebruikcircuits te stimuleren, heeft het gewest op Europees niveau ook het project Interreg FCRBE 'Facilitating the circulation of reclaimed building elements in Northwestern Europe' (2018-2022) aangestuurd. Het doel van het project was om hergebruik te bevorderen door middel van een groot aantal experimenten en de ontwikkeling van nieuwe tools. Het heeft met name geleid tot het opstellen van handleidingen voor het inventariseren van hergebruikte materialen voor alle doelgroepen (opdrachtgevers, architecten en projectteams, verkoopbedrijven ...).

Een grondige denkoefening over het rationele gebruik van materialen in de bouw blijft een prioriteit. Urban, perspective en, waar relevant, de Haven van Brussel, hebben hun krachten gebundeld om rekening te houden met de impact op het grondgebied en de stedenbouw. Zo zijn er langetermijnprojecten aan de gang om het regelgevings- en technisch kader voor het beheer van circulaire hulpbronnen en afval in de sector te verbeteren.

5.2. DE RECYCLAGE BEVORDEREN EN VERBETEREN

Brussel produceert meer dan 1,5 miljoen ton bouw- en sloopafval per jaar, waarvan naar schatting 90% wordt gerecycleerd. Alleen inert (steenachtig) afval, metalen en in mindere mate hout worden momenteel echter op grote schaal gerecycleerd. Bij inert afval wordt bovendien eerder gekozen voor *downcycling* als fundering voor wegen en gebouwen. De recyclage gebeurt tot slot voornamelijk buiten het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, waardoor de economische opportuniteiten inzake hergebruik verloren gaan.

In het kader van het HABP werd een **afbraak-protocol-granulaten** uitgewerkt. Dat omvat een inventarisatie in drie fasen (gevaarlijk afval, materialen voor hergebruik, afval voor recyclage) die het mogelijk maakt gevaarlijk afval te isoleren en beter te behandelen, en schoon inert afval te produceren. Dit protocol wordt in 2024-25 op de werf getest en zal worden aangepast voor toepassing tegen 2025. De vrijwillige toepassing van het protocol moet het mogelijk maken om de kwaliteit van de inerte afvalstroom van Brusselse gebouwen te verbeteren, waarbij tegelijk een aangepast beheer van het gevaarlijk afval en hergebruik bevorderd worden.

WAT ONTHOUDEN WE?

Tijdens de periode waarop dit plan betrekking heeft (2018-2023) vonden in de sector van de bouw 2 grote werven plaats. Enerzijds een ingrijpende samenwerking tussen de verschillende actoren van de sector rond de verspreiding van de goede praktijken die tijdens eerdere proefprojecten ontwikkeld werden om ecologische praktijken in de bouwsector te standaardiseren: omkeerbaar bouwen, hergebruik, behoud van bestaande bebouwing. Anderzijds heeft het Gewest ook een nieuw wetgevend kader ontwikkeld voor de recyclage van inert afval en een afbraakprotocol die zullen leiden tot een verbetering van de kwaliteit van het gesorteerde afval en bijgevolg ook van de gerecycleerde materialen. Dat transitieproces moet voortgezet worden door rond deze praktijken informatie en permanente opleiding te blijven ontwikkelen voor de professionals uit de sector.

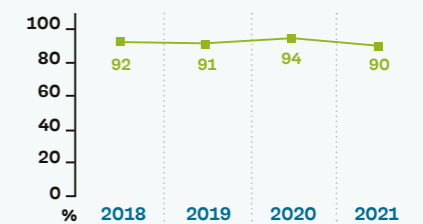
Een ontwerpbesluit inzake **uitgegraven grond en gerecycleerde granulaten** ligt momenteel ook ter goedkeuring voor bij de regering om een kader vast te stellen voor het gebruik van gerecycleerde grond en granulaten op Brusselse werven.

Embuild en Valipac werken bovendien aan de ontwikkeling van **nieuwe circuits** voor nieuwe stromen op nationale schaal, met name de stromen die nu nog weinig worden gesorteerd zoals plastic verpakkingen of pallets, met gegroepeerde logistiek om de taak voor de bouwbedrijven te vereenvoudigen.

5.3. HET BEHEER VAN GEVAARLIJK AFVAL

Een van de doelstellingen van het HABP was om particulieren en bedrijven in de sector praktische oplossingen te bieden voor het verwijderen van hun gevaarlijk afval zonder risico's voor het milieu of de gezondheid. Selectieve verwijdering van gevaarlijk afval tijdens de afbraak is dan ook absoluut noodzakelijk voor de recyclage van bouwafval. Bovendien zullen de nieuwe gewestelijke Recyparks die momenteel worden aangelegd onder strikte voorwaarden asbestafval aanvaarden.

PERCENTAGE BOUW- EN SLOOPAFVAL VOORBEREID VOOR HERGEBRUIK EN RECYCLAGE

STRATEGISCHE DOELSTELLING 6 DE ECONOMIE VAN HET DUURZAME HULPBRONNENBEHEER

Afval omzetten in echte hulpbronnen, economische waarde creëren en zo de ecologische voetafdruk van de economische activiteit minimaliseren: dat is het kader waarbinnen het HABP de handelszaken en horeca heeft aangehouden om een beleid uit te werken om verpakkingen te verminderen en de ontwikkeling van activiteiten voor herstelling, hergebruik en voorbereiding voor hergebruik begeleidt. Zo worden tal van projecten en entiteiten ondersteund om innovatieve oplossingen te testen en de Brusselse economie te helpen evolueren.

6.1. DUURZAME PRAKTIJKEN IN DE HORECA EN HANDELSZAKEN

Sinds 1 september 2017 zijn plastic wegwerpzakjes aan de kassa overal in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest verboden. Sinds de invoering van die maatregel stappen steeds meer handelszaken over op duurzamere praktijken inzake afvalbeheer. Om hen te ondersteunen, heeft het HABP een reeks acties opgezet, waaronder een begeleidingsaanbod of praktische fiches. In 2018 en 2019 organiseerde Leefmilieu Brussel een projectoproep 'Zero afval horeca- en voedingszaken': de kennis en ervaring die werd opgedaan met de 29 laureaten werden gebundeld in fiches met goede praktijken en gebruikersgidsen die op grote schaal worden gepromoot in het kader van de Good Food-strategie. Sinds 2022 wordt ook financiële steun verleend aan de vzw ConsomActie, die opkomt voor de belangen van kleinhandelaars en leveranciers die hun producten in bulk aanbieden.

Een cluster bracht ook verschillende actoren samen die de feedback bundelden over de invoering van een systeem voor herbruikbare verpakkingen met statiegeld. In het kader van de gewestelijke strategie Shifting Economy, werd de samenwerking tussen Leefmilieu Brussel, hub.brussels en Brussel Economie en Werkgelegenheid versterkt om de transitie van handelszaken te begeleiden via verschillende projectoproepen. In 2023 werd de dienst **Facilitator verpakkingen** opgestart om de laureaten van de projectoproepen Refresh, Local & Together, Open Soon en BeCircular te begeleiden. Tot slot

wordt momenteel ook een project bestudeerd over de identificatie van professionele vaatwassystemen.

Leefmilieu Brussel is bovendien betrokken bij de **Green Deal Anders Verpakt** van de OVAM, waarbij praktijken rond preventie en hergebruik van verpakkingen buiten de grenzen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kunnen worden uitgewisseld.

6.2. MILIEUVRIENDELIJKE EVENEMENTEN

Elk jaar vinden duizenden evenementen plaats op het grondgebied van het gewest. Om het verbruik van hulpbronnen en de productie van afval te beperken, heeft Leefmilieu Brussel een beleid rond duurzame evenementen ingevoerd, met name via een eco-event charter met een sterke focus op afval. De organisatoren van evenementen kregen een reeks tools ter beschikking die hen helpen om goed te anticiperen op afval en er correct mee om te gaan: begeleiding, een **sorteerkit** met materiaal om efficiënt te sorteren en de **Circular Event Toolkit**, een *open source* toolbox voor een opwaartse spiraal die uiteindelijk moet leiden tot een circulaire economie bij alle betrokkenen van de organisatie van een evenement.

Sinds 2023 en de goedkeuring van Brudalex 2.0 is het verboden om wegwerpverpakkingen – ongeacht van welk materiaal – voor eten en drinken te gebruiken bij evenementen die worden georganiseerd door of voor de Brusselse overheid. Bovendien zijn ze ook verplicht om in de plaats van flessenwater kraantjeswater te serveren. De lokale en

gewestelijke entiteiten kregen een grondige begeleiding bij de invoering van deze maatregel en er werd ook een **volledig vademecum** opgesteld door Leefmilieu Brussel met concrete situaties en praktische oplossingen.

6.3. ONTWIKKELING VAN HERSTEL- EN HERGEBRUIKACTIVITEITEN

Het denkwerk van de werkgroep 'Hergebruik' heeft geleid tot het opstellen van een Stappenplan 'Hergebruik'. Het Stappenplan werd in mei 2022 goedgekeurd door de Brusselse regering en beoogt een gecoördineerde uitvoering van het HABP en de strategie Shifting Economy over het thema hergebruik, en bevat tegelijkertijd maatregelen ter ondersteuning van de sociale economie, die historisch gezien een actieve rol speelt op dit vlak.

Het stappenplan legt **15 prioritaire maatregelen** vast om hergebruik in het Brussels Gewest te stimuleren. De maatregelen zijn verdeeld over drie pijlers en moeten **tegen 2025** ingevoerd zijn:

- toegang tot de voorraad openbare en particuliere uitrustingen en materialen
- opstellen van een openbaar kader dat de reparatie- en doorverkoopactiviteiten vergemakkelijkt
- uitproberen en uitvoeren van pilootprojecten voor hergebruik, met name vrijwarend inzamelen.

Hoewel de 15 maatregelen betrekking hebben op het geheel van alle afval- en hulpbronstromen heeft het Gewest een bijzondere aandacht voor de afvalstromen van textiel, elektrische en elektronische apparatuur, hout en fietsen, die als prioritair gezien worden in het licht van de Europese eisen en de Brusselse context.

Met 11 van de 15 vastgestelde maatregelen is al van start gegaan. De tabel in Bijlage 1 geeft een overzicht van de lopende en komende maatregelen van het stappenplan.

Op 2 van de maatregelen zullen we ons hieronder toespitsen.

De invoering van de verschillende maatregelen heeft tot doel om tegen 2025 tot **5kg/inwoner/jaar** aan hergebruik te komen. Hoewel met de meerderheid van de maatregelen al in 2022 begonnen is, wijst de balans nu 3,41 kg/inwoner aan. Voor de moeilijkheid om de doelstelling te bereiken kunnen verschillende hinderpalen aangehaald worden, met name de kost van hergebruik tegenover nieuw, de moeilijkheden bij de bevoorrading met tweedehandsmaterialen, maar ook een gebrek aan duidelijkheid in het beleid ter zake in het licht van de veelheid aan actoren in het hergebruik. We merken ook op dat het cijfer van 3,41 kg, bij gebrek aan beschikbare gegevens, geen rekening houdt met hergebruik door particulieren en via andere structuren dan de sociale economie.

Volhouden en starten van bepaalde maatregelen uit het stappenplan zou het mogelijk moeten maken om het resultaat van 2022 verder op te trekken. Tegelijk werd een begin gemaakt met het ophelderen van het beleid en de verschillende betrokkenen gaan in 2024 door met dat werk, om de hinderpalen voor de ontwikkeling van hergebruik in het Brussels Gewest uit de weg te ruimen.

Eén van de al ingevoerde maatregelen uit het stappenplan heeft betrekking op de principes van positieve discriminatie ten voordele van de actoren van de circulaire economie. In dat verband vond een onderzoek plaats om het potentieel van Net Brussel te achterhalen bij de ontginning van hout en fietsen voor hergebruik. Met de resultaten konden onder meer verschillende scenario's geïdentificeerd worden voor de valorisatie van deze stromen. De studie heeft de invoering mogelijk gemaakt van een **nieuw kanaal voor de nuttige toepassing van hout van categorie A** (ingezamelde paletten in de recyclageparken). Wat de andere stromen aangaat wordt de invoering van de geïdentificeerde scenario's nog besproken.

Net als andere projecten uit het stappenplan heeft ook deze studie vragen opgeroepen naar de verdeling van de institutionele be-

BECIRCULAR ONDERSTEUNT HERGEBRUIK

BeCircular is een projectoproep die sinds 2016 jaarlijks terugkeert. Van alle projecten in het domein van de circulaire economie heeft BeCircular 23 projecten rond tweedehandspullen en herstellingen financieel ondersteund en begeleid sinds 2018. De ondersteuning voor tweedehands- en herstellingsdiensten in het kader van BeCircular is een volwaardige maatregel in het kader van het stappenplan Hergebruik.

44
evenementen

Van 2019 tot eind 2022 kregen 44 Brusselse evenementen voor het brede publiek een specifieke begeleiding van het Gewest bij hun afvalbeheer. Die 44 evenementen komen vanzelfsprekend boven op de duurzame evenementen van andere organisatoren die geen begeleiding meer nodig hebben omdat ze in het opzet van hun evenement nu al rekening houden met duurzaamheid.

voegdheden rond onderwerpen die verband houden met hergebruik.

Een andere maatregel betreft de ontwikkeling van het beroep van algemeen valorist die op tal van barrières bleek te botsen. Na

twee promoties van gediplomeerde valoristen, georganiseerd door een lokale speler (2019 en 2020), worden de opleidingen tot algemeen valorist sinds 2020 niet meer georganiseerd, omdat de speler in kwestie niet meer over een budget beschikt. Vandaag is het bovendien ook vereist om een ruimte aan te bieden waar de betrokkenen die competenties kunnen benutten.

Om de ontwikkeling van het beroep van valorist te kunnen voortzetten is een grotere betrokkenheid vereist van de bevoegde gewestelijke instanties, met name om de behoeften aan dit beroep duidelijk te maken en in kaart te brengen, maar ook om de opleidingen op een grotere schaal te kunnen organiseren en duurzaam te bestendigen.

WAT ONTHOUDEN WE?R

De evolutie sinds 2018 van het wettelijk kader en de door het Gewest aangeboden begeleiding hebben het mogelijk gemaakt om tot een verbetering te komen van het beheer van afval en hulpbronnen en vooruitgang te boeken op het vlak van preventie, in het bijzonder dan van verpakkingsmateriaal. Wat hergebruik betreft zijn er niet alleen de obstakels van de kostprijs en de toegankelijkheid. Er moet prioritair ook werk gemaakt worden van het beleid ter zake, om de gewestelijke ondersteuning van de ontwikkeling van deze activiteiten te optimaliseren.

HOEVEELHEDEN INGEZAMELDE HUISHOUDELIJKE AEEA

HOEVEELHEDEN GEBRUIKTE HUISHOUDELIJKE AEEA OP HET EINDE VAN DE KETEN VOOR DE VOORBEREIDING MET HET OOG OP HERGEBRUIK

STRATEGISCHE DOELSTELLING 7 DE ACTIE VAN DE AFVALSECTOR BEGELEIDEN

Het HABP beoogt een aanzienlijke verbetering van de kwaliteit en omvang van de selectieve inzameling van afval met het oog op het hergebruik of de recyclage ervan. Dit werk moeten worden verricht in nauwe samenwerking met de afvalsector, van inzameling tot recyclage, zowel publiek als privaat, alsook met de tussenorganisaties zoals de gemeenten, OCMW's en verenigingen. Er is aanzienlijke vooruitgang geboekt in dit domein, maar er moet nog meer gebeuren. Zoals het actieonderzoek Citizen Waste en de studie over de gedragswetenschappen hebben aangetoond, houdt het verbeteren van de sorteerprestaties immers in dat sorteren gemakkelijker moet worden gemaakt, zowel voor de huishoudens als voor de professionele sector. Hiervoor zijn een hele reeks maatregelen nodig, zoals betere infrastructuur voor afvalinzameling en -verwerking.

7.1. HET INZAMELSYSTEEM OPTIMALISEREN

De inzamelsystemen – eventueel gedifferentieerd volgens de behoeften van de wijk – moeten worden geoptimaliseerd voor alle afvalstromen die gescheiden moeten worden ingezameld. De uitdaging bestaat erin de instrumenten voor het inzamelsysteem verder te ontwikkelen en aan te passen aan de kenmerken van een stedelijke omgeving waar een groot deel van de bevolking in appartementen woont, en tegelijk te streven naar een hoge sorteerkwaliteit.

Zo werden in 2023 verbeteringen doorgevoerd met de hervorming van de inzamelingen door Net Brussel, in overeenstemming met de verplichte sortering van voedingsafval die in mei 2023 van kracht werd: de inzameling van voedingsafval in oranje zakken of containers werd opgevoerd op het volledige grondgebied, de containers werden op grote schaal verspreid en de frequentie van de inzameling van huishoudelijk restafval (witte zakken) werd gelijktijdig teruggebracht tot één keer per week in tien Brusselse gemeenten. Tegelijk kwam er ook meer steun voor het rechtstreeks valoriseren van voedselafval door compostering op de productieplaats. Net Brussel en Leefmilieu Brussel hebben een grootscheepse informatiecampagne gevoerd over deze belangrijke veranderingen, met een sterke nadruk op de sorteerboodschappen.

Net Brussel voerde ook buurtophalingen in. De campagnes van de mobiele Recyparks, waarvoor de gemeenten samenwerken met Net Brussel bieden de bevolking in hun eigen buurt de kans om van hun grof huisvuil af te komen. In de Proxi Chimiks kan de bevolking dicht bij huis gevaarlijke afvalstoffen afleveren.

Er werden proefprojecten opgezet rond selectieve en bewarende inzameling, in samenwerking met Net Brussel, bepaalde gemeenten en spelers uit de sociale economie. Deze vorm van inzamelen heeft tot doel om de kwaliteit van de opgehaalde hulpbronnen/afvalstoffen te behouden en

Steun aan 31 **herstel- en hergebruikprojecten** via de projectoproepen 'Be Circular' en 'Klimaat' van de gemeenten en de OCMW's

Op 4 jaar tijd hebben 37 evenementen gebruik kunnen maken van de 'sorteerkit'

25 **valoristen** gediplomeerd op 4 jaar

Meer dan de helft van de Brusselse bevolking is bereid om naar een snackbar zijn of haar eigen **herbruikbare recipiënt** mee te nemen (Barometer Zero Afval 2023)

Gemiddeld 65% van de Brusselse bevolking verklaart **apparatuur** te (laten) **repareren**, als die defect is of ernstig beschadigd

60 tweedehandswinkels (sociale economie) in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in 2022

3kg afval/persoon/jaar wordt hergebruikt in de sociale economie in Brussel

In 2023 zal 16% van de huishoudens nog steeds 15% van de 31 Zero-Afval acties blijven volhouden

op die manier (het voorbereiden voor) hergebruik te vergemakkelijken. Deze diensten werden huis aan huis getest in Vorst en in de mobiele Recyparks in zes Brusselse gemeenten. Ze worden verder ontwikkeld in het kader van het Stappenplan voor Hergebruik. Vervolgens worden deze proefprojecten geëvalueerd.

Tussen 2021 en 2023 hebben Leefmilieu Brussel en Fost Plus, met ondersteuning van Net Brussel 's zomers drie bewustmakingscampagnes georganiseerd rond openbare netheid in de gewestelijke groene ruimten. De gezondheids crisis heeft een grote impact gehad op de Brusselse groene ruimten met een grotere hoeveelheid afval voor gevolg, omdat meer mensen de parken bezochten en meer takeaway werd verkocht, met het bijbehorende afval. Die innovatieve campagnes, in co-creatie met experts in gedragswetenschappen, sloegen duidelijk aan bij het publiek. Na drie jaar van bewustmakingsacties zien de teams van Leefmilieu Brussel een onmiskenbare verbetering in het gedrag van de gebruikers, die nu een vuilnisbak opzoeken in plaats van hun afval zomaar achter te laten. De hoeveelheden afval zijn dan weer maar licht afgenomen, waardoor de vuilnisbakken soms vol zitten. Door in de parken geleidelijk vuilnisbakken voor PMD-sorteren te plaatsen, kan dit afval evenwel in toenemende mate gevaloriseerd worden.

Er loopt een studie naar het uitbreiden van het aantal textielcontainers. De doelstelling is een verdubbeling van het netwerk. Ruimte en de terbeschikkingstelling daarvan op de openbare weg zijn daarbij belangrijke uitdagingen.

WAT ONTHOUDEN WE?

Er is hard gewerkt, samen met Net Brussel, aan de voortdurende evolutie van de ophaalsystemen en de ontwikkeling van sorteerinfrastructuur, zoals de Recyparks. Toch is dit maar een begin van antwoord op de noodzaak om een uitgebreider infrastructuur netwerk uit te bouwen dat beter afgestemd is op de verschillende situaties.

DE OPKOMST VAN KRINGLOOPWINKELS EN RUIMTES VOOR HERGEBRUIK

Sinds 2020 tonen de gemeenten interesse in kringloopwinkels en Leefmilieu Brussel steunt de ontwikkeling van lokale kringloopwinkels via de projectoproep 'Klimaatactie' gericht aan gemeenten en OCMW's. Zo werden sinds 2018 negen projecten of studies rond kringloopwinkels financieel ondersteund, waarbij elke winkel een specifieke werking voorstelde rekening houdend met de situatie in de gemeente. Die belangstelling van de gemeenten ligt in lijn met de doelstellingen van het gewest om de hoeveelheden hergebruikte uitrustingen en materialen te verhogen.

7.2. AFVALBEHEERINFRASTRUCTUREN ONTWIKKELEN

Er worden verschillende initiatieven uitgewerkt om het aantal Recyparks op het gewestelijke grondgebied te verhogen. Naast de vijf bestaande Recyparks zullen er in 2024 twee nieuwe Recyparks worden geopend: één in Anderlecht en één in Neder-Over-Heembeek, vlak bij de Budabrug. Een ander Recypark is ook gepland in Jette en nog andere mogelijke locaties worden bestudeerd. Elk nieuw Recypark of Recypark-project bevat voortaan een ruimte voor hergebruik.

DE OPKOMST VAN RECYPARKS EN RUIMTES VOOR HERGEBRUIK

1. Recypark van Sint-Pieters-Woluwe
2. Recypark Humaniteit (Vorst)
3. Recypark van Oudergem
4. Recypark Zuid
5. Recypark Noord
6. Recypark van Anderlecht - **Nieuw (opent in 2024)**
7. Recypark van Neder-Over-Heembeek - **Nieuw (opent in 2024)**
8. Recypark van Jette - **In de studiefase (opent in 2028)**

7.3. MINDER TOEVLUCHT NEMEN TOT VERBRANDING

Europa heeft de ambitie om 55% van het stedelijk afval te recycleren of te hergebruiken tegen 2025. Deze doelstelling moet stijgen tot 60% tegen 2030 en tot 65% tegen 2035. Hiervoor zal de hoeveelheid verbrandingen drastisch moeten dalen. Dat is ook de grote uitdaging van het HABP die in de eerste plaats preventieacties vereist (om het afvalvolume aan de bron te verlagen), alsook de naleving van de sorteerverplichting (om hergebruik en recyclage te bevorderen). Daarnaast moet het ook minder gemakkelijk zijn om gebruik te maken van verbranding. Om te bepalen hoe het gewest deze doelstellingen om gemeentelijk afval voor te

bereiden voor recyclage en hergebruik kan bereiken, is een samenwerkingsverband opgericht met Leefmilieu Brussel, Net Brussel en Brussel-Energie. Die werkgroep zal de scenario's bepalen om de verbranding sterk te verlagen. Het doel is om 30% minder afval naar de verbrandingsovens te brengen tegen 2030. In het kader van de voorbereiding van het volgende plan voor de preventie en het beheer van hulpbronnen en afval, werd een samenwerking opgestart tussen Leefmilieu Brussel en Net Brussel om scenario's uit te werken voor een sterke vermindering van de hoeveelheid afval dat wordt verbrand en voor acties die het Gewest zou kunnen implementeren om de doelstellingen inzake de voorbereiding van gemeentelijk afval voor recyclage en hergebruik te bereiken.

CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

Het beleid van het Brussels Gewest op het vlak van afvalpreventie en -beheer is sinds 2018 sterk geëvolueerd. De eerste jaren lag de focus op een verdergaande bewustmaking van de burgers voor Zero Afval (salons, rallye, challenge, nieuwsbrief...). Daarna verschoof de aandacht meer naar inzicht in de behoeften van de bevolking, op het vlak van communicatie, infrastructuur en begeleiding bij het afval sorteren. Het percentage afval van de gemeenten dat gerecycleerd wordt bedraagt 35,4%, terwijl het Europese gemiddelde geschat wordt op 49,6%⁹. Daarmee presteert het Gewest beter dan een aantal van zijn Europese burens en het cijfer zou verder in de goede richting moeten evolueren.

De burger moet kunnen rekenen op een eenvoudige en geïntegreerde gebruikerservaring, van thuis tot op het werk, maar ook in de vrije tijd en tijdens de inkopen. Hij of zij moet daarom toegang hebben tot uiteenlopende vormen van infrastructuur voor het sorteren van afval, met het oog op de recyclage en het hergebruik ervan (deur-aan-deuropphaling, op de openbare weg, in specifieke ruimten). Prioritair is echter enerzijds dat hij of zij kan opteren voor soberdere vormen van consumptie. We kunnen denken aan het tegengaan van verspilling, reparatie, geefkasten en -pleinen, verpakkingsvrije aankopen, tweedehands, uitlenen, huren. Anderzijds is het net zo belangrijk dat hij of zij daarbij inzicht verwerft in de ecologische en economische uitdagingen van een goed afvalbeheer en van de eigen verantwoordelijkheid op dat vlak.

Tijdens de looptijd van dit HABP zijn Net Brussel en Leefmilieu Brussel sterker dan ooit gaan samenwerken. Die toenadering moet voortgezet en nog versterkt worden. Behalve het ontwikkelen van een gemeenschappelijke visie en coherente boodschappen aan de burger heeft ze ook geleid tot een preciezer inzicht in de structurele obstakels in het Brussels Gewest. Het zal vervolgens een kwestie zijn van onderling duidelijk afstemmen over opdrachten en doelstellingen, over de strategische en de operationele visie, over gemeentelijke en gewestelijke verantwoordelijkheden, met private en publieke actoren... Brusselse ondernemingen negeren bijvoorbeeld nog te vaak hun verplichtingen op het vlak van sorteren en commerciële overeenkomst en talrijk zijn de sluikestorters die misbruik maken van de ophalingen van huishoudelijk afval. Het afval dat zij achterlaten valt buiten elke ophaaldienst, privaat en publiek, met alle problemen van dien voor de netheid en het imago van het Gewest. Van de vijfjarige looptijd van het HABP werd gebruikgemaakt om de ondernemingen te informeren, te begeleiden en te sensibiliseren via deskundige facilitatoren en monitoren en monitrices op het terrein. Tegelijk lijkt, naast die begeleiding, ook de noodzaak te bestaan van een grondige hervorming, met name voor de kleinste ondernemingen en van een efficiëntere controle.

Onder impuls van Europa en de bewustwording van de link tussen afvalbeheer en de ernst van de klimaatsituatie, zal het algemeen beleid op het vlak van afvalbeheer en circulaire economie sneller moeten evolueren en krijgen de Lidstaten almaar meer nieuwe verplichtingen naar zich toegeschoven. De phasing down is onvermijdelijk en aangeraden wordt om per afvalstroom een beleid te ontwikkelen. Biologisch afval was een centraal aandachtspunt, met de uitrol van een globaal beleid: multi-actorenaanpak, informatie, begeleiding, infrastructuur (deur-aan-deuropphaling, buurtcomposteringsnetwerk, project voor een biomethanisatie-eenheid in het Brussels Gewest). Textiel volgt. Bovendien is een strategie in de maak om het netwerk van kledingcontainers te verdubbelen, prioriteit te geven aan hergebruik en een lokale voorbehandeling te organiseren, dat alles in voorbereiding op de geplande toekomstige UPV voor deze afvalstroom.

Hulpbronnen staan ook centraal bij de digitale en energietransitie die we doormaken. Deze zal inderdaad pas mogelijk worden dankzij een minder spilzuchtig beleid en versobering, in het licht van de schaarste van bepaalde zeldzame en edele metalen, het geopolitieke belang ervan

⁹. https://www.europarl.europa.eu/pdfs/news/expert/2018/4/story/20180328STO00751/20180328STO00751_fr.pdf

en de maatschappelijke en ecologische impact waarmee hun ontginning gepaard gaat. In het Brusselse gewest zal het zaak zijn om de inspanningen te concentreren op het verlengen van de levensduur van de toestellen (refurbishing, hergebruik, reparatie) maar ook om koste wat het kost de verbranding ervan en de bijbehorende verspilling van zeldzame metalen tegen te gaan.

De uitgebreide producentenverantwoordelijkheid is in volle evolutie. De voor het voorjaar van 2024 geplande definitieve goedkeuring van het Samenwerkingsakkoord over de UPV en het zwerfvuil luidt een keerpunt in wat de wil van de overheid betreft om ter zake het principe toe te passen dat 'de vervuiler betaalt'. De producenten zullen er zo toe gebracht worden om ambitieuze doelstellingen te halen op het vlak van inzameling en recyclage en financieel moeten bijdragen aan het beleid van de gewesten op het vlak van openbare netheid en afvalpreventie. Gezien de verdeling van de bevoegdheden in België, met een federale markttoegang en gewestelijke afvalverwerking, is een intergewestelijk kader vereist om tot bindende doelstellingen te kunnen komen. Op die eerste stap zullen er meer moeten volgen. Nieuwe stromen zullen ook te maken krijgen met de UPV (textiel, luiers, meubilair), maar waarom ook niet het bouw- en sloopafval of de gevaarlijke producten? Producenten verantwoordelijk stellen voor de kwaliteit van de producten die ze op de markt brengen wordt een grote uitdaging in de komende tijd. Een verbod op bepaalde samenstellingen, producten en verpakkingen, zoals PFAS, mag daarbij geen taboe zijn. Onvermijdelijk zal een verdere en intensere samenwerking vereist zijn met de Federale staat die in dit verband over de doorslaggevende hefboomen beschikt (toegang tot de markt, productnormen, fiscaliteit).

Last but not least is er de transformatie van onze economie. De Shifting Economy, waarbinnen ook het HABP te situeren valt, is namelijk gericht op een soberder, circulair en lokaal aanbod voor de Brusselse burgers en ondernemingen. Bulkverkoop, reparatie, refurbishing, lokale productie met lokaal Brussels afval, opleiding in nieuwe circulaire beroepen zijn allemaal acties die het Gewest in dit verband heeft ondernomen. De draagkracht van verschillende administraties, ook op lange termijn, biedt voor deze strategie de nodige garanties dat de nieuwe diensten duurzaam in onze economie verankerd zullen raken.

Uitdagingen genoeg dus voor het nieuwe, in voorbereiding zijnde preventie- en afvalbeheersplan. Een ambitieuze visie, tot stand gekomen via co-creatie tussen publieke entiteiten, maatschappelijk middenveld en ondernemingen, synergieën met de andere Brusselse strategieën en plannen (onder meer clean.brussels, Good Food, Shifting Economy), een versterkt partnerschap met Net Brussel, de gemeenten, realistische en geconsolideerde indicatoren en de continuïteit van de acties die werden gestart en ondernomen in het kader van het huidige HABP bieden de basis voor de uitwerking van dat toekomstige plan.

BIJLAGE: HET STAPPENPLAN HERGEBRUIK IN DETAIL

PIJLER 1 – TOEGANG TOT DE ONTGINNINGEN VAN PUBLIEKE EN PRIVATE APPARATUUR EN MATERIALEN

Maatregel	Status
Leefmilieu Brussel onderzoekt de principes voor een positieve discriminatie van de circulaire actoren bij de toegang tot ontginningen van hulpbronnen/afval	Aan de gang Net Brussel heeft de eerste stappen gezet met het oog op het hergebruik van hout en fietsen
Het Gewest zal de mechanismen van de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV) doortrekken naar nieuwe afvalstromen	Aan de gang
Het Gewest blijft acties ondernemen. Om partnerrelaties met de sociale economie tot stand te brengen, gericht op de toegang tot de ontginning van bepaalde herbruikbare materialen	Continu Duurzame samenwerking opzetten rond de stromen van AEEA via Recupel Partnerships opzetten via Net Brussel
Het Gewest blijft de gemeenten stimuleren tot het oprichten van lokale recyclageparken via het thematische Zero Afval-hoofdstuk van de projectoproep Klimaatactie gericht op gemeenten en OCMW's	Continu: jaarlijkse oproep Ondersteuning van 9 studie- en uitvoeringsprojecten rond lokale recyclageparken
Leefmilieu Brussel analyseert de voorwaarden voor het doneren van apparatuur door de overheidsadministraties	Vorbereidend werk aan de gang

PIJLER 2 – EEN PUBLIEK KADER DAT DE REPARATIE- EN TWEEDEHANDSACTIVITEITEN TEN GOEDE KOMT

Maatregel	Status
Het Gewest werkt, binnen zijn bevoegdheden, aan de invoering van een gunstig juridisch en fiscaal kader	Continu
Het subsidiesysteem voor de ondernemingen in de sociale economie die met hergebruik en recyclage bezig zijn worden gemoderniseerd en er komt een nieuw besluit	Vorbereidend werk aan de gang Start in 2024
Het Gewest en <i>Bruxelles Formation et Ressources</i> blijven het beroep van valorist ontwikkelen	Gepauzeerd
Het Gewest analyseert de mogelijkheid om in de technische en beroepsopleidingen die met de problematiek te maken hebben een module 'valorist' op te nemen	Gepauzeerd
Het Gewest vergemakkelijkt de toegang tot de informatie over het reparatie- en tweedehandsaanbod	Vorbereidend werk aan de gang

PIJLER 3 – EXPERIMENTEN EN PROEFPROJECTEN OPZETTEN ROND HERGEBRUIK

Maatregel	Status
Het Gewest blijft via de BeCircular -projectoproepen de economische actoren stimuleren in de richting van reparatie- en tweedehandsdiensten	Continu: jaarlijkse oproep Ondersteuning van 23 projecten in de sector reparatie en tweedehands
Net Brussel en Leefmilieu Brussel werken samen aan meer bewarende ophalingen in het Gewest	Continu Onder meer realisatie van proefprojecten voor deur-aan-deurophaling en mobiele Recyparks
Invoeren van een materialenbibliotheek, fysiek en online	Moet nog starten
Het Gewest onderzoekt het potentieel voor de nuttige toepassing van apparatuur uit bedrijven	Moet nog starten
Leefmilieu Brussel zet een onderzoeksactie op naar het langetermijnpotentieel en het voortbestaan van de verschillende modellen van gereedschapsbibliotheken	Aan de gang

CREDITS

AUTEURS

- Coördinatie:
Dorothee Bernier (21 Solutions)
- Redactionele ondersteuning:
Virginie de la Renaudie
- Opmaak:
Arctik
- Verantwoordelijk uitgever:
Barbara Dewulf
- Fotocredits (©) :
© charlesdeluvio, © johncameron
© michael-jin, © reinerknudsen,
© aaron-burden, © evgenykarchevsky,
© juliolopez, © nickfewings
© erikmclean, © claudioschwarz,
© adambignell, © freepick

REVIEW-COMITÉ

- ACR+
- Zero Waste Europe
- Het kabinet van minister Alain Maron
- 21 Solutions
- Leefmilieu Brussel

DIT RAPPORT WERD AANGEVULD NA RAADPLEGING VAN HET STRATEGISCH STUURCOMITÉ:

- Bebat
- Beci
- BRAL – Stadsbeweging voor Brussel
- BRISE - ACLVB
- BRISE - ACV – Algemeen Christelijk Vakverbond
- BRISE - ABW
- Brulocalis
- Brupartners
- Net Brussel
- Het Kabinet van Staatssecretaris en Minister-President van het College van de Franse Gemeenschapscommissie Barbara Trachte
- Centre d'Écologie Urbaine (Urban Ecology)
- BHRNB - De Brusselse Hoge Raad voor Natuurbehoud
- Coalition Kaya
- Denuo
- Embuild Brussels
- Fost Plus
- hub.brussels
- IEB - Inter-Environnement Bruxelles
- Recupel
- Ressources
- UCM - Union des Classes Moyennes
- Zero Waste Belgium

© Leefmilieu Brussel - april 2024